

Pimeässä ja Pakkasessa

Förord till den elektroniska utgåvan

Detta verk har digitaliserats i november 2009 av Nasjonalbiblioteket i Oslo och anpassats till Projekt Runeberg i juli 2014 av Ralph E.

MATKOJA ja SEIKKAILU3A N? 4.

9ntjof Ka ruen

tPimeätfä ja pakkaievfa

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJA

MATKOJA JA SEIKKAILUJA

Toimittanut ALFRED JOTUNI

N:o 4

Outoja maita ja kansoja, ihmeellisiä kohtaloita ja seikkailuja, tietojen syventymistä, näköpiirin laajentumista, luonteen kasvatusta ja elämänrohkeuden nousua!

*FRIDTJOF NANSEN*FRITIOF NANSEN

PIMEÄSSÄ JA PAKKASESSA

SUOMENNOS KUVITETTU

KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJA •HELSINKIHELSINKI 1923 KUSTANNUSOSAKEYHTIÖ KIRJAN KIRJAPAINOPimeään ja pakkaseen.

V. 1893 heinäkuun 21 p:nä klo 3 aamulla nostimme ankkurin ja jätimme Vardön sataman hiljaisena

aamuhetkenä. Kaupunki oli vielä syvässä unessa. Miten kaunis ja rauhallinen olikaan sen ympäristö! Laivain mastot ja talojen katot uuninpiippuineen kuvastuivat aamutaivasta vasten. Sillä aikaa kun laivamme hiljaista vauhtia pyrki merta ja kaukaista päämääräämme kohti, seisoin minä ulkona ja näin syntymämaani, Norjan, katoavan taivaanrannalla. Samassa nousi sumu ja riisti koko näköalani. Se kietoi meidät verkkoonsa neljäksi päiväksi.

Heinäkuun 27 p:nä kohtasimme aivan odottamatta jäitä. Jo tässä ensimmäisessä ottelussa jäitä vastaan selvisi meille, miten erinomainen jäämerilaiva »Fram» oli. Kevyesti se kääntyi ja kierteli, eikä sille mikään väylä jäitten keskellä ollut liian ahdas, ei mikään jäälohkare liian uppiniskainen. Se saattoi täydellä vauhdilla törmätä jäätä vasten natisematta, ääntä päästämättä, korkeintaan hiukan täristen.

Lauantaina, heinäkuun 29 p:nä, lähestyimme Jugorskin salmea; vasemmalla puolella häämöitti Waigatschin saari ja oikealla puolella mannermaa, joka yhä enemmän joutui näköpiiriimme. Lopulta erotimme pari rakennusta, ja pian oli edessämme Chabarova telttoineen ja muutamine taloineen.

Täällä odotti meitä venäläinen Trontheim, mukanaan 34 koiraa, jotka seisoivat kentällä lujasti sidottuina ja pitivät korvia särkevää melua. Ne tuotiin laivan etukannelle, ja ne huolehtivat siitä, että alussa saimme tarpeeksemme musikaalista huvitusta. Täältä lähti viimeinen posti kotiin, viimeinen side katkesi, ja aivan yksin liikuimme sumu-meressä. Syyskuu alkoi hiljaisine, surunvoittoisine lumisateineen. Lumi peitti Pohjois-Aasian autioita, alakuloisia rantoja ja jyrkkärinteisiä kumpuja. Muuttolinnut lensivät etelää kohden, ja me, poloiset ihmislapset, olisimme niin kernaasti lähettäneet niiden mukana tiedonantojamme ja terveisiämme.6

Lähin maa, minkä tämän jälkeen näimme, oli Aasian pohjoisin kolkka. Maa oli autio ja tasainen. Aurinko oli laskenut meren taa, mutta iltaruskon kultainen kajastus hehkui taivaalla ja yksi ainoa tähti loisti kirkkaana ja kaihomielisenä Kap Tscheljuskinin yläpuolella. Hyvän tuulen vallitessa matkasimme yhä pohjoista kohti niin nopeaan kuin höyry ja purjeet kykenivät meitä kiidättämään. Penikulma seurasi penikulmaa, viikko viikkoa näillä tuntemattomilla seuduilla. Mutta syyskuun 20 p:nä heräsin unestani epämieluisalla tavalla. Laiva kääntyi äkkiä vastatuuleen. Hyökkään ulos — pitkänä ja valtavana hohtaa sumun läpi ikuisen jään reuna. Jo syyskuun 25 p:nä olimme jäätyneet kiinni. Pitkä, pelätty talviyö oli alkanut. Muutimme laivamme viihtyisäksi talviasunnoksi parhaan taitomme mukaan. Koneet hajoitettiin, niiden eri osat tarkastettiin perin pohjin, puhdistettiin, voideltiin ja pantiin talvikorjuuseen. Ruumaan teimme tilaa muuttaaksemme sen puusepän työhuoneeksi; konepaja oli konehuoneessa, paja sijoitettiin aluksi kannelle, mutta siirrettiin myöhemmin jäälle. Peltityöt tehtiin etupäässä kartastohuoneessa, suutarin työt ja purjetyöt salongissa. Laivassamme voitiin tehdä kaikkia töitä, herkimmistä koneista alkaen aina puukenkiin ja kirvesvarsiin asti. Pystytettiinpä tuulimyllykin, joka käytti dynamo-konetta ja hankki meille sähkövalon. Näiden moninaisten toimien ohella oli tehtävä ilmatieteellisiä ja tähtitieteellisiä havaintoja, tutkittava vettä ja jäätä, kalastettava ja laskettava luotia. Vain laivan lääkäriltä puuttui toiminta-alaa. Hän odotti kauan ja turhaan potilaita ja alkoi lopulta epätoivoissaan hoitaa koiria. Kerran kuukaudessa teki hän tieteelliset tutkimuksensa. Joka mies punnittiin ja hänen verensä tutkittiin punaisten verisolujen lukumäärän selville saamiseksi. Tätä työtä seurattiin eräänlaisen levottomuuden tuntein, sillä siitä saattoi itsekukin laskea, kuinka kauan vielä kestäisi, ennenkuin keripukki alkaisi vaivata. Laivalla oli toinen päivä toisensa kaltainen, mutta monipuolinen toimintamme tyydytti meitä siinä määrin, ettei aika tuntunut sietämättömän pitkältä eikä olomme tukalalta. Elämämme vieri säännöllisessä työskentelyssä hiljalleen ja tasaisesti. Yksitoikkoisuuden katkaisivat silloin tällöin jotkut harvinaiset tapaukset, joista päiväkirjani antaa tarkkoja tietoja. Siitä seuraakin nyt muutamia sivuja.7

Tiistaina, syyskuun 25 p:nä.

Kaunis ilma. Aurinko pysyy nyt matalalla. Se oli keskipäivällä ainoastaan 9 astetta taivaanrannan yläpuolella. Talvi lähestyy nopeasti. Tänään osoitti lämpömittari — 26°C. Meistä ei tunnu kylmältä. Illan suussa kiertelin jäälakeudella.

Napaseudun yö on kauneudessa voittamaton. Taivas muistuttaa suurta kupukattoa, jonka laki on sininen ja jonka reunat väreilevät viheriäisinä, sinertävinä ja punertavina. Ylhäällä taivaan sinessä loistavat tähdet, nuo uskolliset

ystävät, jotka julistavat rauhan sanomaa. Etelässä kumottaa kuu keltaisen kehän ja keveiden rusopilvien ympäröimänä.

Nyt" levittävät revontulet taivaan holvin yli kimaltelevan hopea-harson, joka vivahtaa milloin keltaiseen, milloin viheriäiseen, milloin punaiseen. Se laajenee ja supistuu ainaisessa levottomassa liikkeessä, jakaantuen sitten lukemattomiin leimuaviin hopeavöihin, joista kimpoaa aaltomaisia, kimaltelevia säteitä. Sitten katoaa koko loisto. Seuraavassa silmänräpäyksessä hehkuvat tulikielekkeet keskellä taivaanlakea, ja sitten syöksyy kirkas säde jälleen taivaanrannalta suoraan ylös, kunnes kaikki sulautuu kuutamoon. Tuntuu kuin kuulisi katoavan hengen huokauksen. Siellä täällä näkyy vielä leimuavia valojuovia, epämääräisiä kuin aavistus — ne ovat loistavien revontulten rippeitä. Mutta nyt yhtyvät ne uudelleen ja salamat jatkavat loppumattomassa leikissä loimuamistaan. Ympärillä kuoleman hiljaisuus, valtava kuin iäisyyden sinfonia.

Perjantaina, lokakuun 13 p:nä.

Nyt on tapahtunut se, millä pahan ennustajat koettivat säikyttää meitä. Jää puristuu ja työntyy ympärillämme ukkosen kaltaisella jyminällä. Se kohoaa suuriksi kasoiksi ja muureiksi, jotka ovat tarpeeksi korkeat ulottuakseen laivamme takilaan. Se tekee kaikkensa murskatakseen laivan. Me istumme täällä kuitenkin kaikessa rauhassa lähtemättä edes kannelle sekasortoa katsomaan. Me vain puhelemme ja naureskelemme aivan kuin ei vaaraa olisikaan. Jos kuvittelee, että määrättyyn suuntaan kulkevat suunnattomat jää-8

joukot äkkiä kohtaisivat vastuksen, esim. toisen jääkasan, joka tuulen kääntymisen johdosta kulkisi vastakkaiseen suuntaan, niin ymmärtää helposti, mikä ääretön puristus siitä syntyy.

*

Sellainen taistelu jäiden kesken on kieltämättä suurenmoinen näytelmä. Silloin tuntee olevansa titaanisten voimain vallassa, ja helppo on ymmärtää, miten pelkurin valtaa kauhu. Sillä yhteentörmäyksen alkaessa näyttää todellakin siltä kuin ei mikään paikka maan pinnalla jäisi järisyttämättä.

Ensin kuulee kaukaisessa etäisyydessä pauhun kuin ukkosen jyrinän. Kohta erottaa sen jo useammalta taholta. Äänetön jäämaailma kaikuu jyrähdyksistä, luonnon voimat heräävät taisteluun. Ympärillä alkaa jää särkyä ja kohota. Huomaamme olevamme keskellä taistelua.

Joka puolelta kuuluu jyrähdyksiä ja ulvontaa, jää vavahtelee ja ärjyy jalkojen alla. Ei missään ole rauhaa. Puolihämärässä erottaa noiden yhä lähestyvien jäälauttojen kasaantuvan ja paisuvan. Noin neljän viiden metrin paksuiset jäälohkareet halkeilevat ja viskautuvat toistensa yli keveästi kuin höyhenet. Ne ovat jo aivan lähellä ja me kiiruhdamme pois pelastaaksemme henkemme. Mutta äkkiä repeytyy jää ja eteemme avautuu ammottava kuilu, josta vesi pulppuaa esiin. Käännyimme toiselle taholle, mutta läpi hämärän näemme jää-möhkäleitten muodostavan uusia valleja.

Etsimme vielä uuden suunnan, mutta sielläkin on sama edessä. Kaikkialla on kuin mahtavan vesiputouksen pauhua ja ärjyntää, joka lähestymistään lähestyy. Jääteline, jolla seisomme, pienenee yhä. Vesi pyyhkäisee sen yli. Ei ole muuta pelastuksen mahdollisuutta kuin kiipeillä vyöryävien jäälohkareitten yli ahtojäiden toiselle puolelle. Mutta kuohunta laskeutuu, pauhina häipyy ja katoaa vähitellen kaukaisuuteen.

Torstaina, lokakuun 26 p:nä.

Tänään sanoimme juhlallisesti jäähyväiset auringolle. Päivällä nousi etelässä vain puolet sen kehästä viimeistä kertaa jääreuna» yli. Talviyö on siis alkanut.

Sunnuntaina, joulukuun 24 p.nä.

Jouluaatto. Lämpömittari osoittaa —37°C. Kimalteleva kuutamo ja napaseudun ääretön hiljaisuus. Kävin jäälakeudella yksinäisellä kävelyretkellä. On jouluaatto ja olen niin kaukana kotoa.9

Sunnuntaina, joulukuun 31 p:nä.

c

Kauniimpaa Sylvester-iltaa ei voisi toivoa. Revontulet valaisevat ihmeellisillä väreillään ja valojuovillaan koko taivasta, mutta erittäinkin pohjan puolta. Tuhannet tähdet tuikkivat revontulten lomassa sinisellä taivaanlaella. Joka puolelle ulottuu jää loputonna ja äänetönnä.^»Framin» huurteiset mastot kohoavat taivasta kohden.

Tiistaina, helmikuun 6 p:nä.

Tyyni, kirkas ilma. Eteläisellä taivaanrannalla voimakas auringon kajastus. Lämpömittari osoittaa —47° ja —48°C. Saa tuntea seitsemänkymmenen lämpöasteen eron astuessaan ulos salongista, jossa on +22° C. Eikä kuitenkaan tunnu kylmältä, vaikka on kevyesti puettu ja paljain päin; ikävittä seurauksitta voi kädellään tarttua kiinni messinkiseen ovenripaan tai teräsköyteen.

Perjantaina, helmikuun 6 p:nä.

Eläköön! Meridiaanikorkeus on 80°1" pohjoista leveyttä. Tänään näimme jälleen keskipäivällä auringon tai oikeammin auringon kuvan, sillä se oli vain kuvastus. Se oli aluksi hehkuvan punaisena tulijuovana taivaalla; myöhemmin muodostui siihen päällekkäin kaksi tumman raon erottamaa juovaa. Isosta mastosta näin neljä, viisi yhtäpitkää, vaakasuoraa viivaa päällekkäin. Voi kuvitella näkevänsä punaisen, nelikulmaisen auringon tummine vaakasuorine viivoineen.

Lauantaina, maaliskuun 24 p:nä.

Pääsiäisaatto. Aurinko kohoaa ylemmäksi ja siroittelee kiiltoaan lumilakeudelle. Kevät tulee tuomatta mukanaan mitään iloa. On yksinäistä ja kylmää. Sielu jähmettyy. Miten ihmeellisen kaunista on keväisin kotiseutuni kuusimetsissä! Tunnen kostean sammaleen, johon jalka leppoisasti ja hiljaa vajoaa, Puron ruskahtava vesi lorisee kallioiden raoissa ja ilma on sammalen ja kuusenhavujen tuoksua täynnä. Oi kuusimetsä, lapsuuteni uskottu, sinulta olen oppinut luonnon syvimmät säveleet! Miten onnelliseksi tunsin itseni nauttiessani luonnon sopusoinnusta syvällä metsässä, hiipuvan hiilloksen vieressä, äänettömän, synkän metsäsuon reunalla, yön pimeys ylläni.

Kesäkuun 13 p:nä.

Jää pehmenee päivä päivältä ja joka puolella muodostuu jäälohkareille suuria vesilätäköitä. Emme varmaankaan pääsisi pitkälle, jos meidän olisi jätettävä laiva ja vaellettava kelkoilla ja suksilla ete-

•f V10

lää kohti. Usein ihmetyttää minua, ettei väkeämme huolestuta, vaikka aina vain pyrimme pohjoista ja tuntemattomia seutuja kohti. Ei yksikään ole pelkuri. Jokainen on pahoillaan, jos kulkumme suuntautuu etelään tai länteen päin, mutta loistaa ilosta, kun ajaudumme pohjoiseen, mitä kauemmaksi sitä parempi. Ja kuitenkin täytyy jokaisen olla selvillä siitä, että on kysymys elämästä tai kuolemasta, jos jotain sellaista tapahtuisi, mitä meille oli ennustettu. Jos jäät murskaisivat laivan, kuten »Jaenetten», ja se vaipuisi syvyyteen meidän ennättämättä pelastaa kylliksi varastojamme matkan jatkamista varten, ei kohtalostamme olisi epäilystä.

»Jaenetten» miehistön kävi huonosti, ja laiva upposi 77:nnen asteen kohdalla pohjoista leveyttä. Me olemme paljon kauempana maasta, puhumattakaan asutusta maasta. Olemme nyt 550:n kilometrin päässä Kap Tscheljuskinista, josta vielä on hyvä matka asutuille seuduille. Mutta »Fram» ei rutistu jäihin, eikä kukaan meistä ajattele sellaista mahdollisuuttakaan. Me olemme laivallamme kuin kajakin soutaja, joka hyvin tietää, että yksi ainoa väärä aironveto saattaa lähettää hänet iäisyyteen. Rauhallisena liukuu hän eteenpäin, sillä hän tietää, ettei hän tuota harhavetoa tee.

Sunnuntaina, elokuun 12 p.nä.

Ihana ilta. Käyskentelin jääkumpujen ja railojen keskellä. Oli ihmeen hiljaista ja tyyntä. Ei kuulunut muuta kuin vesipisarain tippuminen. Aurinko on matalalla pohjoisessa, ja yläpuolellamme kohoaa sininen taivaanlaki kullanhohtoisine pilvineen. Yksinäisyyden syvä rauha.

Perjantaina, syyskuun 21 p:nä

Aika vierii säännöllistä, tasaista ja yksitoikkoista rataansa yhtä rauhallisena kuin jää ympärillämme; ja kuitenkin hämmästyttää meitä ajan nopea kulku. Syyspäivän tasaus on käsissä. Yöt tulevat pimeiksi ja keskipäivällä on aurinko enää vain yhdeksän asteen korkeudella taivaanrannan yläpuolella.

Vietän päiväni työskennellen kojussani, ja usein kuvittelen olevani kotona työhuoneessa, jossa minua ympäröi sivistyksen luoma mukavuus. Ellen olisi erotettu muusta maailmasta, voisin viihtyä täällä yhtä hyvin kuin sielläkin. Joskus unohdan missä olen.

Usein iltaisin, syventyessäni täydellisesti työhön, hypähdän ylös, kun kuulen koirain haukuntaa, ja ajattelen: Kukahan nyt mahtaa tulla. Sitten huomaan, etten olekaan kotona, vaan keskellä kylmää Jäämerta.11

Lämpömäärä oli tänään —17° C. Talvi lähestyy.

Nämä ovat muutamia niistä tapauksista, joista päiväkirjani kertoo ensimmäisenä vuonna. Elämämme oli rauhallista ja työteliästä. Joskus katkaisi yksitoikkoisuutta karhun vierailu tai jäänpuristuksen tuottama jännitys. Kun ajauduimme hitaasti ja useita kierroksia tehden enemmän länttä kuin pohjoista kohden, niin suunnittelin seuraavaksi kevääksi pohjoisnaparetkeä. Sitä varten tarvittaisiin kaksi miestä, 28 koiraa, noin 1000 kiloa ruokavaroja ja muita varustuksia. Viidessäkymmenessä päivässä voisimme päästä pohjoisnavalle ja sieltä ohjata kulkumme Frans Joosefin-maalle Kap Flige-ly'yn, sillä mahdotonta olisi kai löytää takaisin laivalle sellaisen suunnattoman jäälakeuden keskellä. Paluumatkalla ei olisi enää ruokaa koirille, niistä täytyisi teurastaa osa ravinnoksi sekä toisia koiria että itseämme varten. Jos lähtisimme maaliskuun 1 p:nä, olisimme huhtikuun 30 p:nä Pohjoisnavalla ja heinäkuun 1 p:nä olisimme sivuuttaneet Kap Fligelyn. Silloin olisi meillä toiveita kohdata joku valaanpyytäjä tai pohjoisnaparetkeiiijä, joka veisi meidät kotimaahan.

Pohdittuamme tätä suunnitelmaa paljon kokeneen Sverdrupin kanssa ja huomattuamme sen hyväksi ryhdyimme vitkastelematta valmistuksiin.

Luutnantti Johansen tarjoutui ilolla seuralaisekseni retkelle.

Jäitten puristuksessa.

Torstaina, tammikuun 3 p:nä.

Tuskan päivä. Eilen vielä tulevaisuuden suunnitelmia, tänään mahdollisesti ilman kattoa pään päällä, turvattomina jääkentällä.

Kahdeksan tienoilla heräsin ja kuulin jään ratisevan ja ritisevän kuten jäänpuristuksen alkaessa. »Fram» vavahti ja me kuulimme ryskettä. Hämmästykseni oli suuri päästyäni laivan kannelle ja nähtyäni laivan vasemmalla puolella mahtavan jääröykkiön tuskin kolmenkymmenen askeleen päässä, samalla kun jäärepeämät ulottuivat noin kahdeksantoista askeleen päähän meistä. Kaikki irtonaiset esineet, jotka olivat jäällä laivan vasemmalla puolella, tuotiin kannelle. Laudat ja lankut, jotka kesän aikana olivat tukeneet ilmantutkijain kojua, tuotiin kannelle, ja konevajat purettiin, koska emme tahtoneet menettää mitään. Mutta luotiköysi, jonka olimme jättäneet avantoon, oli vaipunut syvyyteen. Jääröykkiö lähestyy meitä huolestuttavasti12

ja jos se saavuttaa meidät, ennenkuin laivamme on irtaantunut jäistä, ovat asiamme huonolla tolalla. Laiva kallistuu enemmän vasemmalle kuin ennen.

Iltapäivän kuluessa tehtiin kaikellaisia valmistuksia siltä varalta, että sattuisi onnettomuus ja meidän täytyisi jättää laiva. Kaikki kelkat ja kajakit pantiin kuntoon kannelle, kaksikymmentä laatikollista koiraleipiä laskettiin jäälle laivan oikealle puolelle ja lastihuo-neesta kannettiin ylös 19 leipälaatikkoa. Kannelle tuotiin vielä 4 kannua, jotka sisälsivät 200 litraa palоöljyä. Illallista syödessämme kuulimme jäiden ryskettä, joka läheni lähenemistään. Lopulta kuulimme suoraan allamme ritinää. Hypähdin pystyyn ja riensin ulos. Tikapuita myöten laskeutuessani huusi Peder minulle: »On laskettava koirat ulos. Katsokaa, jäällä on jo vettä!»

Tulimme perille viime hetkessä, sillä vesi virtasi jo koiratalliin. Peder kahlasi polviaan myöten vedessä ja työnsi oven auki. Suurin osa koirista hyökkäsi heti ulos ja juoksenteli ympäri, niin että vesi räiskyi. Muutamat olivat

kuitenkin peloissaan ryömineet etäisimpään nurkkaan, josta ne oli kiskottava ulos. Eläinraukat! Mahtoi niistä tuntua surkealta, kun olivat noin teljetyt ahtaaseen koppiin ja vesi kohoamistaan kohosi. Mutta eivät ne sittenkään pitäneet suurempaa melua kuin tavallisesti.

Kun koirat olivat varmassa turvassa, kiersin laivan, katsoakseni miten asiat olivat muualla. Jää oli murtunut pitkin laivan oikeata laitaa aina keulaan saakka, ja tästä halkeamasta oli vesi virrannut laivan vasemmalle puolelle, jossa jäälohkare yhä lähestyvän jääröyk-kiön painosta oli vaipunut veteen. Halkeama kävi aivan kenttä-pajan alitse, joka siten joutui vaaraan. Se nostettiin kelkkaan ja kuljetettiin suurelle jäämöhkäleelle, joka oli lähellä laivan peräpuolta. Samalle paikalle veimme 11 laatikkoa pemmikaania (kuivattua lihaa) ja leipälaatikoita. Nyt oli meillä siis täydellinen varasto toivottavasti hyvässä turvassa, koska jää oli siksi paksua, ettei se nähtävästi sär-kyisi. Tämä touhu pani miehistön liikkeelle. Kaikki olivat kannella. Oli tuotava ruumasta edellisten lisäksi 4 kannua paloöljyä, 21 leipälaatikkoa, toinen varasto pemmikaania, kaakkaota, voita, liemikuutioita j.n.e. Laskelmiemme mukaan riitti varasto noin kahtasataa päivää varten. Laitoimme myös teltat ja keittokojeet kuntoon. Keskiyöhön saakka riitti touhua, mutta silloin olikin kaikki järjestyksessä ja me saatoimme laskeutua levolle.

Istuessani kirjoittamassa tätä kuulen ulkoa taas paukkinaa ja ryskettä. Jäänpuristus ei ole tauonnut. Kaikki ovat kuitenkin reip-13

paalia mielellä, ja tuntuu siltä kuin pitäisimme tätä kaikkea vain mieluisana vaihteluna yksitoikkoisessa elämässämme. Kello on pian kaksi. Luullakseni on parasta mennä levolle, sillä olen väsynyt ja taivas tiesi, miten pian minut taas herätetään.

Perjantaina, tammikuun 4 p:nä.

Jääröykkiö paisuu yhä ja uhkaa meitä silloin hitaammin, kun puristus tulee väliajoin, silloin äkillisemmin, kun rynnistys jatkuu pitempään. Voi selvästi huomata jääkasan lähenemisen. Nyt, kello yhden aikaan, on se vain muutaman askeleen päässä keulaportin luona olevalta lumikummulta. Siitä on laivalle tuskin kolmea metriä, joten ei kestä kauan, ennenkuin se meidät saavuttaa. Kun jää vasemmalla puolella vaipuu jääröykkiön painosta ja »Fram» kallistuu tuntuvasti sinne päin, niin virtailee vettä enemmän uudelle jäälle, joka on eilen valuneesta vedestä muodostunut.

Menin tarkastamaan jääröykkiötä. Kuinka varmasti se liikkui-kaan! Katselin myös miten jäähalkeamat laivan ympärillä muodostuivat ja levenivät. Kuuntelin kuinka jää jalkojen alla ratisi, eikä minua haluttanut mennä levolle. Istuessani vielä valveilla, kuulen miten jää taas alkaa rynnistyksen, meluaa ja puristaa. Siitä tiedän jääröykkiön yhä lähenevän. Kaikki on valmistettu siltä varalta, että meidän täytyisi jättää laiva. Tänään tuotiin vaatetavarat y. m. kannelle ja pantiin säkkeihin itse kutakin varten.

Vartija on saanut määräyksen herättää minut heti, kun jääröykkiö lähestyy »Framia». Onneksi on kuutamo, joten voimme erottaa tuon hirviön.

Lauantaina, tammikuun 5 p:nä.

Tänä yönä nukkuu jokainen täysissä vaatteissa. Välttämättömimmät esineet ovat vierellämme tahi kiinnitettyinä vaatteisiin. Jokainen on valmis ensimmäisen varoitushuudon kuultuaan hyppäämään jäälle.

Olen nukkunut hyvin. Vain kerran heräsin jäiden ryskeeseen, kunnes nukahdin uudelleen. Puoli kuudelta herätti Sverdrup minut ja ilmoitti minulle, että jääröykkiö on nyt saavuttanut »Framin» ja rynnistää niin kiivaasti, että jää kohoaa jo laivan aidakkeeseen asti.

Tuskin olin avannut silmäni, kun tajusin vaaran, sillä jäällä jyrisi ja rätisi kuin olisi viimeinen tuomio lähestymässä. Hypähdin pystyyn. Ei auttanut muu kuin herättää miehistö, kuljettaa kaikki jäljellä olevat ruokavarat jäälle, kantaa turkit ja muut varustukset kannelle, josta ne pahimmassa tapauksessa voitaisiin heittää yli laidan. Niin kului päivä,14

mutta jää jäi paikoilleen. Lopuksi laskettiin paloöljy-vene alas ja vedettiin suurelle jäämöhkäleelle. Kahdeksan

tienoissa illalla, jolloin luulimme puristuksen tauonneen, alkoi jyrinä kiukkuisempana kuin ennen. Kiiruhtaessani ylös, syöksyi keskilaivalle niin paljon jäätä ja lunta,että se ulottui korkealle yli aidakkeen. Odotin joka hetki jään sulkevan sisäänkäytävän. Kun tulin alas, huusin miehet kannelle neuvoen heitä menemään ulos kartastohuoneen läpi laivan oikealta puolelta. Ensin oli kuljetettava kaikki säkit salongista ylös ia toimitettava ne, jotka olivat kannella, varmaan turvapaikkaan. Pelkäsin näet, että jää täyttäisi käytävän ja tuhoaisi rappuset, sulkien meidät hiiren loukkuun.

Ketään ei tarvinnut kehoittaa kiirehtimään; siitä huolehti jää, joka puristi laivankylkeä niin voimakkaasti, että luulin kaiken olevan menetettyä. Hämärässä vallitsi hirveä sekasorto, joka saavutti huippunsa, kun perämies hädissään oli päästänyt lamput sammumaan. Vielä kerran oli minun juostava alas, sillä olin jättänyt suomalaiset lapikkaani hyttiin kuivumaan. Tultuani hyttiin, tunsin että jään-puristus oli huipussaan. Välikannen parret ryskivät. Luulin niiden romahtavan päälleni.

Pian olivat salonki ja hytit tyhjät säkeistä, samoin laivan kansi. Nyt olivat tavarat raahattava jäälle. Mutta jää ärjyi ja tunki sellaisella voimalla laivan kylkeä vasten, että tuskin erotimme omaa ääntämme. Kaikki sujui kuitenkin hyvin, ja hetken kuluttua olivat tavarat hyvässä turvassa.

Säkkejä vetäessämme oli jäänpuristus vihdoinkin tauonnut. Oli taas aivan hiljaista.

Mutta mikä näky! »Framin» vasempi puoli oli täydellisesti hau-taantunut lumen alle. Ainoa, mikä siitä pisti esiin, oli telttakatos. Jos palaöljy-vene olisi jätetty paikoilleen, olisi se ehdottomasti joutunut tuhon omaksi.

Kaikki esineet, jotka pidettiin tarpeellisina, kannettiin ulos. Näin perämiehen laahaavan perässään suurta vaatesäkkiä, johon hän oli kiinnittänyt raskaan maljakimpun. Myöhemmin näin hänen liehuvan kaikennäköisten tavarain, kuten kintaitten, veitsien ja maljojen parissa. Ne olivat kiinnitetyt hänen vaatteisiinsa tai riippuivat pitkin hänen ruumistaan, joten jo kaukaa kuului kaliseva ääni. Loppuun asti pysyi hän tyynenä.

Illalla alkoi kukin kuluttaa omaa kakku- ja makeisvarastoaan. Vilkkaan mielialan vallitessa nautittiin elämästä ja poltettiin tupakkaa. Miehistö tahtoi iloita. Nähtävästi arvelivat he, ettei pitkiin15

aikoihin tulisi tilaisuutta nauttia elämästä »Fram»-!aivallamme. Me olimme nyt sotajalalla tyhjässä pesässämme.

Varovaisuuden vuoksi pidämme kaikki ovet avoinna, sillä tahdomme olla tietoiset siitä, että pääsemme ulos, vaikka osa laivasta sortuisikin. Emme kernaasti soisi ovien sulkeutuvan ovenpielien puristuessa toisiaan vastaan jään painosta. »Fram» on kieltämättä vahva laiva. Mahtava jääröykkiö painaa sen vasenta puolta ja parhaillaan on jäänpuristus. Laiva kallistuu melkeinpä seitsemän astetta. Mutta viimeisen puristuksen jälkeen on se jälleen hiukan kohonnut. Sen on siis täytynyt irtaantua jäästä. Epäilemättä on vaara ohi. Voimme sanoa koko tapauksesta: paljon melua, vähän villoja.

Sunnuntaina, tammikuun 6 p:nä.

Rauhallinen päivä. Eilisen illan jälkeen ei ole ollut jäänpuris-tusta. Miehistö nukkui tänä aamuna hyvin. Iltapäivällä ovat kaikki innokkaassa työssä vapauttaakseen »Framin» jäistä. Partaan olemme jo puhdistaneet puoliväliin, mutta vielä on telttakatoksella runsaasti jäätä.

Hansenin tänään tekemä mittaus osoitti, että olemme 83°34" pohj. 'ev. Eläköön! Kuljemme siis pohjoista kohti, olemme edenneet maanantaista lähtien 13 min. ja olemme saavuttaneet pohjoisemman leveysasteen kuin kukaan ennen meitä. Tuskin tarvinnee mainita, että tämä hetki vietettiin maljojen ääressä. Otettiin myöskin esille säilykehedelmiä, leivoksia ja Sikaareja.

Eilen illalla raahasimme säkkejä kuin henkemme edestä, tänään juomme punssia ja juhlimme. Niin tarjoo kohtalo meille vaihtelua!

Maanantaina, tammikuun 6 p:nä.

Tänä iltana jatkamme »Framin» kaivamista jäästä; ainakin on parras vapautettava kokonaan. Kuutamossa tarjoaa »Fram» meille ylevän näyn. Niin suuriksi kuin tietääkin omat voimansa, ei kuitenkaan voi olla kunnioittamatta

vastustajaa, joka muutamassa silmänräpäyksessä panee liikkeelle valtavat sotavoimat. Jää on kuin raivoisa muurmsärkijä. Mutta »Fram» on sen voittanut. Mikään muu laiva ei olisi voinut kestää sellaista ryntäystä.

Tässä kamppailussa on jotakin suurenmoista. Se on kuin kääpiöiden ja jättiläisen välistä taistelua. Kääpiöiden on turvauduttava viekkauteen pelastuakseen jättiläisestä, joka harvoin hellittää otettaan. »Fram» on laiva, jonka kääpiöt ovat viekkaasti rakentaneet ja jonka kannella he ahkerasti kuin muurahaiset ahertavat,16

jättiläisen vaivautuessa korkeintaan huojuttelemaan ruumistaan. Joka kerta, kun jättiläinen käännähtää, on laiva kuin pirstoutuva, hautautuva ja häviävä pähkinänkuori. Mutta kääpiöt ovat sen rakentaneet niin taitavasti, että se sittenkin pääsee aina irti ja livahtaa kuolettavasta syleilystä. Katsellessani mahtavia jääjoukkoja, jotka kuun valossa liikkuvat, muistuvat mieleeni vanhat sadut ja tarinat jättiläisistä ja Torin taistelusta Jotunheimillä, kun vuoret jyrähdellen kukistuivat, tunturit hajosivat ja laaksot täyttyivät putoilevista kal-lionlohkareista. Katsellessani miehiä, jotka jääröykkiöllä seisovat, hakkaavat ja kaivavat poistaakseen siitä edes murto-osan, kuvittelen heidät kääpiöiksi, niin, pieniksi muurahaisiksi. Mutta vaikka muurahaiset voivatkin kantaa vain yhden ainoan korren kerrallaan, rakentavat he aikojen kuluessa pesän, jonka suojassa he saavat mukavasti elää turvassa tuulelta ja pakkaselta.

Reellä pohjoista kohden.

Vihdoin koitti tuo suuri päivä, jolloin oli lähdettävä matkalle. Aika on kulunut taukoamattomassa työssä saadaksemme kaikki varustukset valmiiksi. Yöt päivät on pää ollut täynnä kaikenlaisia asioita, joita vielä on pitänyt toimittaa ja joita ei ole saanut unohtaa. Näinä viimeisinä öinä en ole joutunut vuoteeseen ennen puoli neljää tai puoli viittä aamulla. Ei ole ollut huolta vain siitä, mitä on otettava mukaan matkalle, vaan jättäessämme laivan on päällikkyys ja vastuunalaisuus siirrettävä toisiin käsiin ja määriteltävä mitä kunkin laivalle jäävän tehtäviin kuului.

Sitten tuli viimeinen ilta, jonka vietimme yhdessä »Framilla». Juhlimme eronhetkellä. Omituisen surumielisesti sekaantuivat toisiinsa yhteiset muistot ja tulevaisuuden toiveet.

Maaliskuun 14 p:nä

puolenpäivän aikaan jätimme »Framin» jäähyväislaukausten kajahdellessa. Hyvästit oli heitetty ja molemminpuoliset onnentoivotukset vaihdettu. Osa tovereistamme saattoi meitä vähän matkaa, mutta Sverdrup kääntyi pian takaisin ehtiäkseen ajoissa laivaan päivälliselle. Suuren jääröykkiön huipulla sanoimme toisillemme jäähyväiset. »Fram» oli takanamme. Muistan vieläkin, miten hetkiseksi jäin seisomaan ja katsomaan Sverdrupia, joka ketterästi hiihti laivaa kohti. Melkeinpä*Kasautunutta jäätä.*17

teki mieleni kääntyä takaisin saadakseni vielä kerran istua hauskassa, lämpimässä hytissä. Tiesin varsin hyvin, että kuluu pitkä aika ennenkuin saan aterioida ja nukkua katon alla. Mutta kukaan meistä ei voinut aavistaa, että siihen kuluisi niin pitkä aika, kuin todellisuudessa kului. Kaikki uskoimme, että retkemme joko onnistuu, ja me pääsemme vielä samana vuonna kotiin, tahi että — se ei onnistu.

Scott-Hansen, Hendriksen ja Pettersen olivat vielä luonamme. Hikoillen ponnistelivat he mukanamme kuUakin taakka selässä. Heillä oli täysi työ pysyä rinnallamme tasaisella jäällä; niin kovaa vauhtia ajoimme. Mutta kohdatessamme jääröykkiöitä, hiljensimme vauhtia ja autoimme rekiä niiden yli. Eräällä kohdalla oli niin paha jäänselkä, että meidän täytyi kantaa rekiä pitkän matkaa. Päästyämme vihdoin suurella vaivalla sen yli, pudisti Peder Hendriksen epäilevästi päätään ja sanoi Johansenille, että saisimme kokea vielä paljon samanlaista kurjuutta ja ponnistaa voimiamme, ennenkuin kuormat olisi syöty niin vähiin, että reet liikkuisivat keveästi. Saimmekin kulkea pitkät matkat huonoa jäätä, ja Peder tuli yhä huolestuneemmaksi tulevaisuudestamme. Illan suussa parani jää ja me paransimme vauhtia. Kun kello kuudelta pysähdyimme, näytti matkanmittaaja meidän kulkeneen 11 kilometriä, mikä ei ollut huono saavutus ensimmäisenä päivänä. Teltassa, johon me parahiksi mahduimme, vietettiin hupaisa ilta. Koiria kiinnitettäessä ja ruokittaessa ja telttaa pystytettäessä värisi Pettersen vilusta ja valitti väsymystä. Hän tunsi olonsa siedettäväksi heti, kun hän istui teltassa lämpimässä sudennahkaturkissaan höyryävän suklaatuopin ääressä. Pitäen toisessa kädessä voipalaa ja toisessa kuivaa leipää

hän huudahti: »Nyt on elämä ihanaa kuin prinssillä!» Myöhemmin nautti hän ajatuksesta, että hän sai olla teltassa keskellä napaseudunmerta. Poika parka! Hän oli niin hartaasti pyytänyt päästä tälle retkelle. Hän arveli voivansa olla monella tavalla meille hyödyksi, hän olisi kokkina, seppänä j. n. e. Sitäpaitsi olisi hauskaa olla kolmisin. Minä valitin, etten voinut ottaa mukaani enempää kuin yhden seuralaisen. Tästä oli hän murheellinen monta päivää. Nyt oli hänellä lohdutuksena se, että hän sai seurata mukana ainakin osan matkaa ja elää villi-ihmisenä suurella, autiolla merellä. Hän tuumi, ettei siitä monikaan mies voinut kerskua.

Tovereilla ei ollut mukana makuusäkkejä. He laittoivat pienen, sievän lumimajan, jonne he ryömivät sudennahkaturkeissaan ja jossa he viettivät yönsä hyvin. Varhain seuraavana aamuna olin hereillä. Teltasta astuessani huomasin, että joku oli liikkellä jo ennen minua. Se oli Peder, jonka kylmä oli herättänyt. Hän kulki edestakaisin läm-

mittääkseen kangistuneita jäseniään. Hän sanoi: »Nyt on sekin koettu. En ole koskaan uskonut, että voisi nukkua yönsä lumessa, mutta eipä se hullumpaa ollut.» Hän ei tahtonut myöntää, että häntä oli paleltanut ja että se oli syynä hänen aikaiseen heräämiseensä. Sitten nautimme viimeisen, yhteisen aterian. Reet laitettiin kuntoon, koirat valjastettiin. Viimeinen kädenpuristus, montaa sanaa ei vaihdettu lähtiessämme yksinäisyyteen.

Peder pudisti surumielisenä päätään. Kun sitten vähän matkaa kuljettuamme katsahdin taakseni, näin hänet jääröykkiöllä seisomassa. Hän katseli meitä ja hänen ajatuksensa olivat varmaankin surullisia. Hän luuli nähtävästi puhutelleensa meitä viimeisen kerran.

Saavuimme laajoille jäätasangoilla ja kulkumme edistyi nopeasti. Me etenimme tovereistamme yhä kauemmaksi tuntemattomille jää-aavikoille, missä me kahden koirinemme saimme harhailla kuukausia. »Framin» mastot olivat aikoja sitten kadonneet jäänreunan taakse. Usein tuli tiellemme korkeita jääselänteitä ja epätasaista jäätä. Silloin täytyi auttaa koiria ja toisinaan kantaa rekiä. Joskus kaatui reki, ja siinäkös oli työtä, ennenkuin se taas oli pystyssä. Uupuneina tästä raskaasta raatamisesta pysähdyimme kello kuuden tienoissa taivallettuamme sinä päivänä noin 9 kilometriä.

Olin laskenut, että matkamme edistyisi nopeammin. Mutta toivoimme rekien vähitellen keventyvän ja jään paranevan. Viimeksi mainitun asian suhteen en alussa pettynytkään.

Sunnuntaina maaliskuun iy p:nä

kirjoitin päiväkirjaani:

Jää tulee yhä tasaisemmaksi kuta pohjoisemmaksi pääsemme. Alhaisin lämpömäärä yöllä oli —42,8° C.

Keskiviikkona, maaliskuun 20 p:nä

ilmoittaa päiväkirjani:

Ihana matkailma ja kaunis auringonlasku, mutta on kylmä, varsinkin öisin makuusäkissä. (—41° ja —42° C.) jää näyttää käyvän sitä tasaisemmaksi, mitä pohjoisemmaksi tulemme. Monin paikoin tuntuu siltä kuin olisimme maajäällä. Jos tätä jatkuu, niin kulkumme käy kuin tanssi.

Torstaina, maaliskuun 21 p:nä. Kello 9 aamulla —42° C. (Alin lämpömäärä yöllä oli —44° C.) Kirkasta, kuten tähän saakka on joka päivä ollut. Säteilevän kaunis matkailma, mutta öisin kylmänpuoleinen. Elohopea, kuten tavallista,;i9

jäässä. Ei ole vaisin miellyttävää tällaisella pakkasella istua teltassa ja paikata lapikkaita, kun kylmä pistelee nenänpäätä.

Perjantaina, maaliskuun 22 p:nä.

Ihastuttava ilma. Matka sujuu entistä paremmin.

Mutta tästä alkaen loppui tasainen jää, jota pitkin oli ollut niin hupaisa liikkua. Nyt alkoivat vaikeudet.

Loppumattomat rasitukset näännyttivät meitä yhä enemmän. Koirat tarvitsivat apua ja reet kaatuilivat. Jääröykkiöiden yli oli niitä vähänväliä kiskottava ja kannettava. Usein väsytti meitä illoin niin, että melkein torkahdimme kulkiessamme. Pääni painui alas, vaivuin hetkeksi uneen, mutta heräsin kompastuessani suksilleni. Löydettyämme sopivan levähdyspaikan tuulen suojassa jääröykkiön vierellä oli meillä tapana pysähtyä. Johansenin hoitaessa koiria pystytin minä teltan, täytin keittokojeen jäällä ja panin tulen sytyttimeen, saadakseni illallisen valmiiksi niin pian kuin mahdollista. Yhtenä päivänä oli meillä pemmikaanista ja kuivatuista perunoista valmistettua keittoa, toisena kalakeittoa kalajauhoista, nisujauhoista ja voista. Kolmantena päivänä oli joko herne- tai papurokkaa leivän ja pemmi-kaanin kera.

Kun Johansen oli ruokkinut koirat, tuotiin sisään säkit, joissa oli ruokavaroja aamiaista ja illallista varten, samoin säkit, joissa oli meidän kummankin yksityisiä tavaroita. Makuusäkki levitettiin, teltan ovi suljettiin huolellisesti ja sitten ryömimme makuusäkkiin vaatteita sulattelemaan. Se ei ollut suinkaan hauskaa. Päivän kuluessa oli ruumiista erittynyt hiki tarttunut päällysvaatteisiin, joissa se sitten jäätyi oikeaksi jääpanssariksi. Jos olisimme voineet riisua vaatteemme, niin ne olisivat pysyneet itsestään pystyssä. Vähänkin liikahtaessa ne rutisivat kuuluvasti. Ne oiivat niin kovat, että takinhiha hankasi ranteeseeni syvän haavan. Oikeassa kädessäni oleva haava ärtyi pakkasesta ja tuli yhä syvemmäksi ulottuen luuhun asti. Koetin suojella sitä siteillä, mutta vasta loppukesällä se parantui. Sen jättämän arven saan pitää elämän ikäni. Kun olimme iltasin ryömineet makuusäkkiin, sulivat vaatteet vähitellen, mutta siihen kului melko paljon ruumiimme lämpöä. Painauduimme säkissä hyvin lähelle toisiamme ja lepäsimme tunnin tai puolen toista hampaat kalisten, ennenkuin tunsimme ruumiissamme hiukan lämpöä, joka meille nyt oli hyvin tärkeä. Lopulta tulivat vaatteemme märiksi ja taipuviksi, jäätyäkseen heti aamulla uudelleen, kun nousimme makuusäkistä. Ei voinut vaatteiden kuivaamista ajatellakaan niin kauan kun pakkasia kesti.20

Miten meitä palelikaan maatessamme säkissä illallista odottaen! Minun, joka olin kokki, täytyi pysyä hereillä vartioidakseni keittoa. Vihdoin oli illallinen valmis. Se maistui aina oivalliselta. Tämä olikin elämämme paras hetki, jota koko päivän odotimme. Mutta usein olimme niin väsyneitä, että silmät painuivat kiinni ja me nukahdimme lusikka kädessä. Käsi vaipui hervotonna alas ia ruoka valahti lusikasta säkille. Illallisen jälkeen me mielellämme vähän herkuttelimme siten, että sekoitimme veteen maitopulveria ja joimme seosta niin kuumana kuin mahdollista. Se maistui kuin keitetty maito ja oli meistä ihmeen virkistävää. Se lämmitti aina varpaanpäihin saakka. Sitten ryömimme syvälle makuusäkkiin, suljimme suun huolellisesti, painauduimme toisiamme vasten ja nukuimme pian vanhurskaan syvää unta. Unissamme marssimme taukoamatta pohjoista kohti; kiskoimme rekiä ja hoputimme koiria. Usein kuulin Johansenin huutavan unissaan: »Pan, Barrabas» tai »Klapperslangen» »Eteenpäin, senkin lempo! Prr, prr koirat! — Seis! Tuhat-tulimmaista, seis!»

Meistä kummastakin tuntui makuusäkissä olo jotenkin miellyttävältä, kunhan ensin olimme saaneet ruumiiseemme jonkunverran lämpöä. Missään tapauksessa ei liiallinen lämpö rasittanut, sillä kun eräänä yönä heräsin, olivat kummankin käteni sormenpäät paleltuneet.

Aamuisin oli minun, joka olin kokki, noustava ensin ylös valmistamaan aamiaista, johon tarvitsin tunnin verran aikaa. Säännöllisesti oli meillä joka toinen päivä aamiaiseksi suklaata, voileipää ja pemmi-kaania, joka toinen aamu kauralientä tai jauhoista, vedestä ja voista valmistettua keittoa. Se oli kotoisen voipuuron makuista. Sen lisäksi oli maitoa, jota valmistettiin maitopulverista ja vedestä. Ruuan valmistuttua, herätin Johansenin. Sitten istuimme makuusäkissä, levitimme villapeitteen pöytäliinaksi ja aloimme aterioida. Syötyämme kirjoitimme muutaman sanan päiväkirjoihin. Sitten oli lähdettävä. Mutta miten väsyneitä usein olimmekaan ja mitä olisinkaan antanut, jos olisin saanut uudelleen ryömiä makuusäkkiin ja nukkua koko vuorokauden! Tuntui kuin olisi se ollut maailman suurin nautinto. Mutta pohjoiseen oli ponnistettava, aina vain pohjoiseen.

Pukeuduttua oli mentävä ulos pakkaseen laittamaan reet kuntoon, selvittämään vetohihnat ja valjastamaan koirat. Sitten taipaleelle niin pian kuin suinkin. Miten näinä kipeinä pakkaspäivinä ka;pa-simmekaan sudennahkaturkkejamme, jotka olimme jättäneet »Fra-miin!» Mutta eteenpäin vaan! Minä kuljin edellä

etsimässä tietä epätasaisella jäällä ja minun jäljessäni tuli rekeni kajakkineen. Koirat oppivat pian seuraamaan, mutta heti, kun tuli epätasaista, ne pysähtyi-21

vät. Jos ei niitä silloin saanut huutamalla vetämään yhtä aikaa rekeä yli jääesteiden, niin täytyi palata takaisin niitä ruoskimaan tai auttamaan, aina asianhaarain mukaan. Johansen kulki perässä kahden muun reen kera, milloin huutaen koirille, milloin niitä ruoskien, milloin itse vetäen reet jääselkien yli. Kieltämättä oli tämä eläinrääkkäystä, jota vieläkin kauhulla muistelen. Minua aivan hirvittää muistel-lessani, miten säälimättömästi löimme paksuilla saarnikepeillä koiria, kun ne lopen uupuneina pysähtyivät. Viilsi sydäntä niitä katsellessa, mutta käänsimme katseemme pois ja karaisimme luontoamme. Se oli välttämätöntä. Meidän oli päästävä eteenpäin, ja tämän tarkoitusperän tieltä sai kaikki muu väistyä. Näiden retkien surullisin puoli on se, että täytyy kuolettaa kaikki parhaat tunteet ja pysyä kovasydä-misen itsekkäänä. Kun ajattelen noita kelpo koiria, jotka murisematta raatoivat niin kauan kuin voivat lihaksiaan liikuttaa ja jotka harvoin saivat ystävällisen sanan kiitokseksi nöyrinä kyyristyen ruoskan iskiessä, kunnes eivät enää mihinkään kyenneet — kun muistan, miten niistä toinen toisensa jälkeen heitti henkensä autioilla jääkentillä, jotka olivat niiden uskollisuuden ja uhrautuvaisuuden todistajina — silloin valtaa minut katkera itsesoimaus.

Meiltä meni aamuisin paljon aikaa lähtövalmistuksiin ja iltaisin teltan pystyttämiseen, koirain ruokkimiseen ja ruoan keittoon, niin että vuorokausi tuntui liian lyhyeltä, kun oli ennätettävä säännöllinen päi-vämarssi ja levättävä yö. Mutta kun yöt tulivat vähitellen valoisiksi, emme olleet enää päivän varassa, vaan lähdimme liikkeelle, milloin miellytti, oli sitten päivä tai yö. Samoin pysähdyimme ja nukuimme, koska parhaiten sopi. Yleensä pidin sääntönä, että päivisin oli taivallettava noin 9 tai 10 tuntia. Keskipäivällä levähdimme tavallisesti ja söimme voileipää, pemmikaania ja maksapastaa. Päivällisen nauttiminen oli meille kuitenkin raskas koettelemus. Koetimme etsiä suojapaikkaa ja kääriydyimme villapeitteisiimme, mutta siitä huolimatta värisytti pureva tuuli meitä aterioidessamme reessä. Joskus levitimme jäälle makuusäkin, otimme ruokamme ja ryömimme säkkiin, mutta emme sittenkään onnistuneet sulattamaan ruokaa ja vaatteita. Kun kylmä oikein yltyi, kävelimme edes takaisin ja söimme kävellessämme. Sitten seurasi toinen ikävä tehtävä: koirien vetohihnojen selvittely. Olimme hyvillämme, kun jälleen olimme liikkeellä. Iltapäivisin otimme kumpikin suklaakappaleen.

Tiistaina, huhtikuun 2 p:nä.

Tällä matkalla ovat monenlaiset vaikeudet voitettavat, mutta kaikkein pahimmat ovat ne monet pikku seikat, joista on huolehdittava

m22

ennen lähtöä. Vaikka eilenillallafolin noussut ylös jo kello seitsemältä, niin vasta kahden aikaan aamulla pääsimme lähtemään.

Tänään kävi alussa kaikki hyvin, mutta sitten tuli sarja jääselän-teitä, jotka olivat toinen toistaan pahempia. Aamulla kello kahdeksan tai yhdeksän tienoissa lepäsimme. Olimme löytäneet hyvän suojapaikan jääselänteen takana. Levitimme makuusäkin ja ryömimme siihen eväinemme. Mutta olin niin väsynyt, että nukahdin ruokapala kädessä.

Uneksin olevani Norjassa vieraisil'a Fredrikshaldissa henkilöitten luona, jotka olin vain kerran elämässäni tavannut. He olivat rakastettavia ja ystävällisiä. Oli ensimmäinen joulupäivä, ja minut vietiin suureen tyhjään huoneeseen, jossa oli tarkoitus syödä päivällistä. Siellä oli niin kylmä, että minua värisytti, mutta pöydällä höyrysi jo muutamia lämpimiä ruokia, muun muassa herkullinen, lihava hanhi. Miten iloitsin nähdessäni tuon paistin! Sitten alkoi vieraitten tulo, jota saatoin hyvin seurata ikkunasta. Ajattelin mennä heitä tervehtimään, mutta silloin kompastuin ja vaivuin syvään lumeen. En tiedä, miten se oli mahdollista näin keskellä salia. Isäntää se huvitti ja hän hymyili. Heräsin ja havaitsin väriseväni vilusta makuusäkissä kaukana pohjoisessa, keskellä jäälakeutta. Miten kurjaa ja onnetonta! Me nousimme ylös, panimme äänettöminä tavarat kokoon ja jatkoimme matkaa. Vasta kello neljän tienoissa iltapäivällä pysähdyimme. Mutta minusta tuntui kaikki ikävältä ja toivottomalta. Kului kauan aikaa ennenkuin unohdin pettymykseni. Mitä olisinkaan antanut tuosta päivällisestä

tai tunnista, jonka olisin saanut olla ruokasalissa, niin kylmä kuin siellä olikin! — Hui, miten tuuli tunkeutuu läpi luitten ja ytimien!

Jääselänteet, jäätyneet railot ja korkeaksi kohonneet jääröykkiöt tulivat yhä ilkeämmiksi. Olin joutua epätoivoon etsiessäni tietä. En voinut edes turvautua suksiin, sillä jääröykkiöillä oli liian vähän lunta, täytyi vain laahustaa jalan. Tällaisessa pyryilmassa, jolloin valkoinen peittää valkean, on mahdotonta erottaa epätasaisuuksia, nähdä koloja ja havaita jäämöhkäleiden välejä, joita peittää ohut, petollinen lumikerros. Pudottuaan halkeamaan tai kuoppaan, saa olla tyytyväinen, jos ei ole katkaissut jalkojansa. Pitkät matkat saa kulkea etsimässä tietä, milloin yhteen milloin toiseen suuntaan. Jos vihdoin löytää sopivan kulkupaikan, on käännyttävä takaisin rekiä noutamaan. Niin saa kulkea saman matkan useampaan kertaan. Kun eilen pysähdyimme, olin lopen uupunut. Pahinta oli kuitenkin se, että viipyes-sämme kauan matkalla kellomme olivat jääneet vetämättä. Johanse-nin kello oli kokonaan pysähtynyt, minun kelloni onneksi vielä na-23

kutti, kun vedin sen. Toivottavasti se on nyt oikeassa. Kello 12 päivällä oli —31, 50° C, kirkas ilma, kaakkoistuuli (neljän metrin nopeus sekunnissa).

Jää huononee yhä ja minua arveluttaa jatkaa matkaa pohjoiseen päin.

Keskiviikkona, huhtikuun 3 p:nä.

Puolenpäivän aikaan nousin ylös ja tutkin meridiaani-korkeutta. Olimme 85° 54' pohj. lev. Miten hämmästyttävää, ettemme ole päässeet sen pitemmälle. Me ponnistelemme eteenpäin voimaimme takaa, eikä matka edisty suuriakaan.

Kulkiessamme laskin päivämatkojen pituudet yhteen ja aina vain tulin samaan tulokseen, nimittäin että meidän pitäisi olla paljon yli 86° pohj. lev., olettaen jään pysyneen paikoillaan. Minulle selvisi kuitenkin pian, että jää liikkui etelään päin ja että meillä tässä oikullisessa ajautumisessa, joka riippui tuulista ja merenvirroista, oli pahin vihollisemme.

Lauantaina, huhtikuun 6 p:nä.

Kello 2 aamulla —24 0 C. Jää huononee yhä. Eilen olin joutua epätoivoon, ja kun tänään pysähdyimme, päätin jo melkein kääntyä takaisin. Tahdon kuitenkin matkata vielä yhden päivän nähdäkseni, onko jää todella niin huonoa, kuin miltä se kymmenen metriä korkealta jääkummulta katsoen näyttää. Eilen etenimme vain muutaman kilometrin. Railoja, jääselkiä ja kyhmyistä jäätä. Valtavat jäämöhkäleet muodostavat ikäänkuin harjuja, jotka ulottuvat loppumattomiin. Rekien taukoamaton nosteleminen tällaisten esteiden yli väsyttäisi jo jättiläisenkin.

Ei — jää huononee huononemistaan emmekä pääse eteenpäin. Jono jääselkiä seuraa toinen toistaan; suunnattomien jääröykkiöiden yli on kiivettävä. Me lähdimme liikkeelle tänään kahden aikaan aamulla ja jatkoimme matkaamme niin kauan kuin voimme, kantaen melkein koko ajan rekiä. Mutta se oli jo liikaa. Olin rientänyt hyvän matkaa suksillani nähdäkseni olisiko eteneminen mahdollista, mutta korkeimmalta jäähuipulta näin samallaista jäätä niin kauas kuin silmä kantoi. Todellinen jääröykkiöden äärettömyys! On järjetöntä yrittää eteenpäin. Hukkaamme kallista aikaa emmekä saavuta mitään.

Päätin siis kääntyä takaisin ja suunnata kulkumme Kap Fligelyä kohti.24

Tällä pohjoisimmalla telttapaikallamme nautimme juhla-aterian, johon kuului labskausia, leipää, voita, suklaata, keitettyjä puolukoita ja kuumaa maitoseosta. Iloisina ja ylen ravittuina kömmimme rakkaaseen makuusäkkiimme, joka oli meidän paras ystävämme. Eilen tein meridiaani-havainnon, jonka mukaan olemme 86 ° 14' pohj. lev.

Ankara taistelu.

Lauantaina, huhtikuun 13 p:nä.

Nyt olemme taivaltaneet jo kolme päivää hyvää jäätä. Jos tätä jatkuu, on paluumatkamme tehty lyhyemmässä ajassa kuin olemme laskeneet.

Tiistaina, huhtikuun 16 p:nä. Kun eilen aamulla kello yhden aikaan puuhalimme lähtövalmistuksissa, luikki »Baro» tiehensä ennenkuin ennätimme sen valjastaa. Se kun näki, miten kahta muuta koiraa valjastettiin, niin se ymmärsi, mitä sitten seuraisi. Koska en mitenkään tahtonut menettää valjakkoni parasta koiraa, viivähdimme telttapaikallamme. Minä huutelin, huhuilin ja kurkistelin jääröykkiöiden taakse, mutta en nähnyt mitään muuta kuin harjanteita harjanteiden takana aina taivaanrannalle saakka, jossa niitä pohjan puolella kultasi keskiyönaurinko. Jäämaailma uinaili kirkkaassa, kylmässä aamuhohteessaan. Meidän täytyi lähteä ilman koiraa, mutta suureksi ilokseni näin sen myöhemmin tulevan jäljessäm-me. Olin luullut, etten sen uskollisia kasvoja enää näkisi. Sitä hävetti silminnähtävästi, kun se saavutti meidät. Ottaessani sen kiinni ja valjastaessani sitä, katsoi se rukoilevasti minuun. Olin aikonut ruoskia sitä, mutta tuo katse riisti aseen kädestäni.

Sunnuntaina, huhtikuun 28 p:nä.

Päivän kuluessa uupui »Gulen» täydellisesti. Se kykeni tuskin liikkumaan, horjui ja makasi liikahtamatta, kun nostimme sen rekeen. Juuri sinä päivänä se olikin määrätty teurastettavaksi. Eläin raukka! Meidän hyväksemme oli se raatanut uskollisena ja nöyränä, kunnes voimat pettivät, ja kiitokseksi työstään se teurastettiin koiranruuaksi. Se oli syntynyt »Framissa» joulukuun 13 p:nä v. 1893. Se oli napaseudun pimeän yön lapsi, joka ei koskaan muuta nähnyt kuin jäätä ja lunta.25

Lauantaina, toukokuun 4 p:nä9 Oli taivaallista kulkea tällaisella leppoisalla säällä. (—11,3°C). Saattoi tehdä, mitä tahtoi. Ei peloittanut ottaa kintaita käsistä, eikä kauhistuttanut, jos oli joku nappi avattava. Saattoi taas käyttää haavoille paleltuneita sormiaankin tuntematta sietämätöntä tuskaa.

Pian kuitenkin katkeroitti elämäämme avonaiset railot, joiden yli pääsimme vain kiertoteitä ja hukkaamalla paljon aikaa. Sitten kuljimme pitkän matkaa tasaista lumiaavikkoa, jota taivalsi ilokseen, erittäinkin kun aurinkokin pilkisti kohta esiin. Mikä elvyttävä voima sillä olikaan! Vähän aikaa sitten, kulkiessani ilkeän railon vartta jää-rövkkiöiden ja jääselkien keskellä löytämättä ylipääsyä, olin uupumuksesta lysähtää jäälle. Silloin ei mielestäni koko maailmassa ollut muuta niin suurta nautintoa kuin se, jonka makuusäkki tarjosi. Mutta nyt, kun onni jälleen hymyilee ja meillä on etenemismahdollisuuksia, on väsymys kokonaan poissa.

Yöllä alkoi jää pelottavasti huonontua. Railo seurasi railoa toinen toistaan pahempana. Niiden yli pääsimme pitkiä, vaivalloisia kierroksia ja kaarroksia tehden. Mikä loppumaton rääkkäys! Mitä antaisin-kaan, jos näkisin maan, jos saisin kulkea varmaa tietä pitkin ja laskea määrätyt päivämatkat, jos pääsisin ainaisesta huolesta ja tuskasta, jonka railot tuottavat! Ei ole tietoa, mitä hankaluuksia ne meille vielä tuovat, mitä vastuksia on voitettava, ennenkuin pääsemme maalle. Koirien iuku vähenee yhä. Eläinraukat saavat kaikkea, mitä voimme niille antaa, mutta mitä se auttaa. Itse olen niin väsynyt, että hoipertelen suksillani, ja kun kaadun, niin toivon voivani jäädä siihen lepäämään säästyäkseni vaivasta, jonka nouseminen minulle tuottaa.

Perjantaina, toukokuun 24 p:nä.

' —7° C. Alin lämpömäärä —11° C. Eilinen päivä oli meille vaikein, mitä tähän asti on ollut. Railo, jonka eteen oli pysähtyminen, oli pahempi kuin kaikki edelliset. Syötyämme aamiaisen kello yhden aikaan aamulla lähdin minä etsimään ylimeno paikkaa, Johansenin jäädessä paikkaamaan telttaa. Kolmen tunnin kuluttua palasin tyhjin toimin. Ei ollut muuta neuvoa kuin taivaltaa railoa pitkin itään päin; tottapahan pääsemme jostakin kohdasta yli. Mutta siitä tuli pitempi vaellus kuin osasimme aavistaa. Tultuamme sinne, missä railo näytti loppuvan, oli jää halkeillut kaikkiin suuntiin, ja niin oli muodostunut lauttoja, jotka hankautuivat toisiansa vasten. Ei ollut millään taholla luotettavaa ylipääsykohtaa. Kerran luulin löytäneeni sellaisen, mutta sillä aikaa, kun kävin noutamassa reet, oli railo auennut ja edessämme26

oli avovesi. Tästä huolimatta pyrimme jäälautalta toiselle päästäksemme yli. Monasti olimme tukalassa asemassa, kun lautat painuivat toisiaan vasten. Toisinaan luulimme päässeemme yli, mutta pettymykseksemme näimme edessämme uusia railoja ja halkeamia. Oliko ihme, että epätoivo valtasi mielen?

Railoista ei tullut loppua. Minne vain katsoi, kaikkialta ammotti vastaan tummia vesiuomia. Synkkänä ja uhkaavana kuvastui vesi joka suunnalla. Näytti siltä kuin jää olisi halennut pirstaleiksi. Vaikka olimme

nälissämme ja kuoleman väsyneitä, tahdoimme ensin voittaa vaikeudet ja sitten vasta pysähtyä päivälliselle. Lopulta näytti vaelluksemme toivottomalta, ja kello yhden aikaan päätimme aterioida yhdeksän tuntisen ponnistuksen jälkeen, olipa kohtalon isku kuinka ankara tahansa. Tärkeintä oli päästä makuusäkkiin ja saada ruokaa. Silloin unohtuvat kaikki surut ja ihmisestä tulee onnellinen eläin, joka syö vatsansa täyteen niin kauan kuin silmät pysyvät auki ja nukahtaa ruokapala suussa. Onnellista kevytmielisyyttä! Kello neljältä oli aloitettava uudelleen toivoton kamppailu railojen keskellä. Jotta mitta olisi täysi, muuttui vielä ilmakin niin sumuiseksi, että oli mahdotonta nähdä, törmäsikö vasten jäämuuria vai syöksyikö kuiluun. En tiedä kuinka monen railon ja halkeaman yli kuljimme ja monenko jää-selänteen yli kiipesimme, mutta sen tiedän, että monta niitä oli. Niitä kävi poikittain ja pitkittäin kaikkiin suuntiin ja kaikkialla kohtasimme vettä ja jääsohjua.

Sunnuntaina, kesäkuun 2 p:nä.

On siis helluntai. Kukapa olisi uskonut, että vielä nyt harhailisimme ajojäällä maata näkemättä. Kohtalo ei tunne armoa, se ei muutu eikä lepy.

Railo, joka pysäytti meidät eilen, ei ole sulkeutunut, vaan yhä laajentunut, niin että meidän länsipuolellamme on nyt suuri meri ja me elämme sen keskellä jäälautalla, jolta emme pääse mihinkään suuntaan. On siis toteutunut se, jota kauan olemme pelänneet. Kajakit on tehtävä merikelpoisiksi. Ensin pystytimme teltan suojaiseen paikkaan jääkummun taakse, missä tuuli ei meitä häirinnyt. Pian oli kajakin päällystä kiskottu irti ja tuotu telttaan paikkaamista varten. Sitten vietimme teltassamme hupaisen ja rauhallisen helluntai-illan. Kajakin päällys oli pian paikattu ja jälleen vedenpitävä. Menin sitten ulos kajakin runkoa katsomaan. Sen liitteet oli sidottava lujemmalle kiin-nityssiteillä. Sain siitä aikamoisen työn, sillä vähintäin 40 liitettä täytyi sitoa uudelleen. Sitäpaitsi oii kaksi vannetta katkennut.27

Johansen otti myös kajakkinsa päällystän irti. Se paikataan vielä tänään.

Kun kajakkien rungot oli korjattu ja päällys pantu paikoilleen, olimme valmiit lähtemään ja kohtaamaan minkälaisia esteitä tahansa, olkoot sitten railoja, uomia tai avomerta.

Kerrankin voimme turvallisin mielin lähteä matkalle, ja nyt on loppuva huoli, jonka railot ovat meille tuottaneet. En voinut kuvitellakaan, ettemme pian pääsisi maihin, sillä kohta kai avovesi on edessämme ja silloin pääsemme etenemään soutaen.

Helluntai, — siinä sanassa on jotakin niin herttaista ja kesäistä. Minusta tuntuu katkeralta ajatella, kuinka kaunista kotona nyt on, kun itse saan harhailla tuulessa lumen ja jään valtakunnassa. Mitä hyödyttää kaipaukseni? Tänään menee pikku Liv päivälliselle isoäidin luo. Ehkäpä hän juuri tällä hetkellä pukeutuu uuteen, sievään pukuunsa. No niin, tulee kai aika, jolloin minäkin saan olla mukana. Mutta koska? — Menen työhön, jotta pian saisimme kaikki kuntoon.

Seuraavina päivinä korjasimme kajakkeja tulisella kiireellä. Ei ollut aikaa edes aterioida. Väliin kului 12 tuntia aterioiden välillä ja työpäivä kesti joskus 24 tuntia. Siitä huolimatta vei korjaustyö pitkän ajan.

Torstaina, kesäkuun 6 p:nä.

Yhä samalla paikalla! Haluan kiihkeästi lähteä liikkeelle saadakseni selityksen arvoitukseen, joka alituisesti vaivaa päätäni. Mikä nautinto päästä kajakillaan avoveteen! Ja miten se meidän elämämme muuttaisi! Miten malttamattomaksi minut tekee ajatus, että saan vapaana jäistä ja railoista, vapaana rekien kiskomisesta istua kevyessä aluksessa aaltojen keinuteltavana. Kenties on vielä käytävä monta kovaa taistelua, kenties on vielä raskaita hetkiä kestettävä, ennenkuin saavutamme tämän päämäärän, mutta kerran sen saavutamme, ja silloin on elämä taas elämisen arvoista.

Miten hyvää olisikaan jää ollut tällä äärettömällä, tasaisella jääaa-vikolla huhtikuussa, ennenkuin railot syntyvät. Meidän ymmärtääksemme ovat ne kaikki muodostuneet viime päivinä. Siellä täällä on joku jääharjanne, joka samoin on puristunut aivan hiljattain.

Tiistaina, kesäkuun ii p:nä.

Oi, tätä elämän yksitoikkoisuutta! Päivä päivältä, viikko viikolta ja kuukausi kuukaudelta samaa vaivalloista ponnistelemista jään yli, joka toisinaan on parempaa, toisinaan huonompaa. Elämme toivossa,28

että se kerran loppuisi, mutta yhä saamme kuitenkin pettyä. Sama yksitoikkoisuus on edessämme, jäätä ja aina vaan jäätä. Ei millään suunnalla näy maata eikä avovettä, vaikka meidän pitäisi olla samalla leveysasteella kuin Kap Fligely tai korkeintaan pari minuuttia pohjoisempana. Emme tiedä missä olemme, emmekä ymmärrä miten tämä päättyy. Ruokavarat vähenevät päivä päivältä ja koirain luku supistuu huolestuttavasti. Pääsemmekö maihin, ennenkuin ruoka on lopussa — vai pääsemmekö maihin koskaan? Kohta käy mahdottomaksi liikkua tällaisessa lumessa ja jäässä, joka on vain yhtä sohjoa. Koirat vajoavat joka askeleella ja me itse kahlaamme polvia myöten auttaessamme koiria ja vetäessämme kumpikin vuorostamme raskaita rekiä. On vaikea ylläpitää toivoa, mutta sen teemme kuitenkin, vaikka edessämme on jääselänteiden, railojen, jääsohjon ja suunnattomien jäämöhkäleiden toivoton sekasorto. Voi kuvitella, että meri on yht'-äkkiä jäätynyt ja kangistunut kesken tyrskyjen kuohuntaa. On hetkiä, jolloin tuntuu mahdottomalta, että siivetön olento pääsisi etenemään tällaisella seudulla. Kateudella seuraa silloin ylhäällä liitelevää lokkia. Haikealla mielellä ajattelee, miten kaukana jo olisi, jos saisi lainata siltä siivet. Mutta sitten löytyy jostakin ylimenopaikka ja toivo elpyy uudelleen. Jos vain aurinko hetkiseksi pilkistää esiin pilven raosta ja jääaavikko kimaltelee hohtavan valkeassa puvussaan tai jos auringonsäteet leikkivät veden pinnalla, silloin on elämä kaikesta huolimatta kaunista ja taistelun arvoista.

Keskiviikkona, kesäkuun 12 p:nä.

Vaikeammaksi vain käy kulkumme. Eilen etenimme tuskin kahta kilometriä. Epätasainen jää, kurja lumi, railot ja koiranilma viivyttivät meitä. Hanki tosin kannatti monin paikoin ja silloin luistivat reet hyvin, mutta kun se petti useasti, tarttuivat ne lujasti kiinni. Koira-raukkainkin kulku oli perin hankalaa. Ne vajosivat vähän väliä syvälle lumeen. Kuitenkin yritettiin eteenpäin. Railot tekivät kiusaa, mutta aina niistä jollakin tavalla suoriuduttiin. Viimeisen ja pelottavan näköisen railon yli pääsimme muodostamalla sillan jäälautoista, jotka uitimme railon kapeimmalle kohdalle. Mutta sitten alkoi sataa lunta tai oikeastaan lumirääntää, joka putoili suurina hiutaleina. Tuuli yltyi. Silloin ei voinut enää liikkua tässä railojen ja jääröykkiöiden labyrintissä. Olimme jo märkiä kuin uitetut varikset. Käveleminen oli mahdotonta ja reet pysyivät lujasti kiinni märässä lumessa. Suk-siimmekin tarttui lumi. Ei ollut siis muuta neuvoa kuin etsiä leiripaikka. Olihan tarkoituksetonta pyrkiä eteenpäin sellaisessa ilmassa. Löydettyämme sopivan paikan pystytimme teltan.29

Perjantaina, kesäkuun 14 p:nä.

Tänään on kulunut kolme kuukautta lähdöstämme »Fra-mista.» Neljännesvuotta olemme vaeltaneet tässä jääerämaassa ja täällä yhä vielä saamme viipyä. Koska tästä tulee loppu, sitä en voi aavistaa.

Raskaat ovat ne hetket, jolloin seison jääkukkulalla ja katselen ympärilleni yli jään. Ajatukseni palaavat aina samaan kysymykseen: Onko meillä tarpeeksi ruokavaroja odottaessamme aikaa, jolloin lumi on sulaa ja jää niin paljon hajonnut, että voimme kajakeilla soutaa? Se on tärkeä kysymys, johon en vielä voi varmuudella vastata. On varmaa, että pitkä aika kuluu, ennenkuin tällainen lumen paljous sulaa, ja on epätietoista, milloin jää halkeilee, niin että railoja pitkin pääsemme etenemään. Tähän asti emme ole muuta saalista saaneet kuin kaksi lokkia ja yhden pienen kalan. Eikö liene viisainta teurastaa koirat ja säilyttää niiden liha itseämme varten ja sitten jatkaa matkaa niin hyvin kuin ilman niitä on mahdollista. Näin saisimme ruokavaroja viideksitoista tai kenties kahdeksikymmeneksi päiväksi ja samalla voisimme edes vähän edetä.

Elämämme on synkkää. Ei ole mitään etenemismahdollisuuksia, joka suunnalla on kelvotonta jäätä. Ruokavarat vähenevät emmekä saa mitään saalista. Öisin valvon tuntikausia ja rasitan aivojani ajattelemalla keinoa, millä päästäisiin näistä vaikeuksista.

Lauantaina, kesäkuun 22 p:nä.

Kello puoli yhdeksän aamupäivällä söimme vankan aterian hylkeenlihaa, maksaa ja rasvaa.

Täällä minä loikoilen ja antaudun valoisiin unelmiin. Elämä on jälleen päivänpaistetta. Pieni, mitätön sattuma voi muuttaa kaikki! Viimeiset päivät olivat olleet ikävät ja synkät. Kaikki näytti toivottomalta. Silloin sukeltaa esiin

sattumalta hylje ja uiskentelee kajakin vieressä. Johansen ennättää lähettää sille luodin päähän, ennenkuin se katoaa. Se kelluu veden pinnalla ja minä heitän siihen harppuunin. Se on ensimmäinen partahylje, jonka olemme nähneet. Siitä on meillä ainakin kuukaudeksi ruokaa ja polttoainetta. Nyt ei tarvitse kiirehtiä, voimme pysähtyä korjaamaan kajakkeja ja rekiä, voimme pyydystää valaita ja odottaa jääsuhteiden muuttumista. Olemme syöneet itsemme kylläisiksi sekä aamulla, että illalla. Monta päivää olimmekin jo säästäneet ruokavarojamme. Tulevaisuus näyttää varmalta ja valoisalta. Synkät pilvet eivät enää himmennä taivastamme.30

Verrattain vähäisin toivein lähdimme torstai-iltana liikkeelle. Tie oli huonoa, kuten tavallisesti. Hieno kuori, joka oli muodostunut pehmeän lumen päälle, ei sitä parantanut. Reet upposivat usein, eikä niitä saatu nostamatta liikkeelle. Jos oli käännyttävä epätasaisella jäällä, tarttuivat reet lujasti kiinni hankeen. Ainoa keino oli luopua kaikesta, mikä ei ollut aivan välttämätöntä, ja ottaa mukaan vain kajakit, ruokavarat, pyssyt ja kaikkein tarpeellisimmat vaatteet, jotta pääsisimme maalle, ennenkuin viimeinen suupala oli syöty.

Katselimme tavaroitamme saadaksemme selville, mistä voisimme luopua. Sellaisia olivat apteekki, reen alla olevat varalaudat, varasuk-set, lumisukat, likaiset paidat ja teltta. Kun tuli makuusäkin vuoro, niin pääsi meiltä syvä huokaus. Mutta kun se on nykyisin aina märkä ja raskas, on kai siitäkin luovuttava. Sitten on vielä tehtävä rekiin puiset alustat kajakkeja varten, jotta railon kohdatessamme voisimme vähällä vaivalla irroittaa kajakit.

Päätettyämme tehdä nämä muutokset jo seuraavana päivänä lähdimme liikkeelle. Pian tulimme suurelle lammikolle, jonka yli oli päästävä. Nopeasti saimme kajakit vesille, asetimme ne vieretysten, panimme poikittain niiden päälle sukset, jotka sidoimme niin lujasti kiinni, että meillä oli vankka lautta. Sille nostimme reet kuormineen, toisen keulaan, toisen perään. Koiriin nähden olimme ensin neuvottomia. Mutta ne seurasivatkin ilman muuta rekien mukana lautalle ja istuutuivat paikoilleen. »Kaifas» asettui eteen minun kelkalleni, toiset kaksi menivät perään.

Sitten keinuimme sinisillä aalloilla ensimmäisellä merimatkallamme. Varsin kummalliselta näytti lauttamme kelkkoineen, säkkeineen, pyssyineen ja koirineen; oikealta mustalaisjoukolta, tuumi Johansen. Jos joku olisi äkkiä meidät silloin tavannut, ei hän varmaankaan olisi osannut sanoa, mitä väkeä me olimme, kaikkein vähimmän olisi hän luullut meitä naparetkeilijöiksi. Soutaminen oli raskasta rekien ja suksien välissä, jotka ulottuivat ulkopuolelle laitojen. Mutta me pääsimme kuitenkin eteenpäin ja olisimme olleet onnelliset, jos olisimme saaneet koko päivän näin soudella tarvitsematta kiskoa rekiä epätasaisella jäällä. Kajakit tosin vuotivat pahasti, ja usein oli käytettävä pumppuja. Mutta se ei meitä häirinnyt, toivoimme vain, että avovettä olisi ulottunut pitemmälle. Vihdoin olimme toisella puolella. Minä hyppäsin jään reunalle vetääkseni kajakit jäälle. Silloin kuulin loisketta aivan viereltäni. Siellä oli hylje. Kohta kuulin samanlaista loisketta toiselta puolelta ja sitten ilmestyi suuri pää, joka puuskuen liikkui edes-31

takaisin. Sitten katosi se syvälle jään alle, ennenkuin ennätimme ottaa esille pyssyjämme. Se oli suuri, kaunis partahylje.

Luulimme sen kadonneen ainiaaksi. Mutta tuskin olin vetänyt reen puoliksi jäälle, kun tuo suuri pää uudelleen ilmestyi aivan kajakkien viereen, ähkyi ja puuskui kuten äskenkin. Katselin pyssyäni mutta en ylettynyt siihen, kun se oli kajakissa. »Ota nopeasti ki-väärisi, Johansen, ja ammu, mutta pian, pian!» Samassa silmänräpäyksessä oli hänellä jo pyssy poskea vasten asetettuna, ja juuri, kun hylje oli aikeissa sukeltaa jään reunan alle, pamahti se. Eläin hypähti hiukan ja kellui sitten veden pinnalla. Veri virtasi sen päästä. Minä jätin reen, tartuin harppuuniin ja lennätin sen salaman nopeudella hylkeen lihavaan selkään, joka vavahtelevana näkyi veden pinnalla. Silloin alkoi hylje liikkua, se eli siis vielä. Peläten, ettei harppuunin ohut köysi kestäisi, jos eläin alkaisi voimakkaasti liikehtiä, otin puukkoni tupesta ja pistin sen hylkeen kurkkuun, niin että veri purskui virtanaan. Laajalta alalta oli vesi aivan punaista, ja minua suretti, että hyvä ruoka-aines näin meni hukkaan. Mutta se ei ollut autettavissa. Saalistani en tahtonut missään tapauksessa menettää ja varmuuden vuoksi heitin siihen vielä kerran harppuunin. Sillä aikaa oli reki, joka oli puoliksi vedetty jäälle, liukunut taaksepäin,ja kajakit joissa Johansen ja koirat olivat, joutui tuuliajolle. Johansen koetti vetää rekeä kajakin päälle, mutta turhaan. Niin jäi reki riippumaan toinen pää vedessä, toinen kajakissa. Reki kallisti lauttaa niin pahasti, että Johansenin kajakin laita oli vedessä. Kajakki

vuoti kuin seula ja vesi sen pohjalla lisääntyi arveluttavasti. Keittiökoje vierähti veteen ja tuuli kuljetti sitä kalliine sisältöineen pitkin veden pintaa. Onneksi esti tiivis alumiiniumipääl-lys sitä uppoamasta. Suksetkin olivat pudonneet ja uiskentelivat vedessä lautan vaipuessa yhä syvemmälle. Sillä aikaa pitelin minä kiinni kallisarvoisesta saaliista, jota en tahtonut päästää käsistäni. Vallitsi täydellinen hämmennys. Johansenin kajakki kallistui siinä määrin, että se hetkisen kuluttua täyttyi kokonaan vedellä. Ei ollut muuta neuvoa kuin laskea otus irti ja kiskoa kajakki jäälle, ennenkuin se vaipuisi syvyyteen. Se oli pian tehty, vaikka vene oli vettä täynnä. Sitten tuli hylkeen vuoro, eikä sen kiskominen ollut helppoa työtä. Veto vedolta saimme sen kuitenkin vähitellen jäälle. Riemuissamme tanssimmesen ympärillä, eikä meitä surettanut vedellä täyttynyt kajakki eikä liko-märät tavarat. Olihan meillä ruokaa ja polttoainetta pitkiksi ajoiksi. Huolet olivat yhdellä iskulla poissa.

Sitten olivat tavarat pelastettavat ja kuivattavat, ennen kaikkea ampumatarpeet. Mutta onneksi olivat patroonat kutakuinkin veden-32

pitäviä, eivätkä siis olleet sanottavasti vahingoittuneet. Eivät edes haulipatroonatkaan, joiden hylsyt olivat pahvista, olleet turmeltuneet. Pahemmin oli käynyt ruudin. Läkkilaatikko, jossa sitä säilytimme, oli täynnä vettä. Muista tavaroista emme olleetkaan huolissamme, vaikkei ollut iloinen havainto sekään, että leipä oli merivedessä lion-nut.

Läheltä'löysimme leiripaikan. Reippaasti pystytettiin teltta, paloiteltiin saalis ja pantiin talteen. Harvoin lienee ajojäällä majaillut niin onnellisia ihmisiä kuin me kaksi, jotka tänä aamuna istuimme ma-kuusäkissä ja nautimme kylliksemme hylkeenlihaa, rasvaa ja keittoa. Molemmat olimme yksimielisiä siitä, ettei parempaa ateriaa voinut ajatella. Sitten painuimme syvälle makuusäkkiin ja nukuimme vanhurskaan unta siinä tietoisuudessa, että lähin tulevaisuus oli taas turvattu.

Minun mielestäni on meidän nyt viisainta pysyä paikoillamme, syödä saalistamme, säästää reessä olevia eväitämme ja odottaa jään lohkeilemista tai kelin parantumista. Sillä aikaa teemme puiset alustat rekiin ja koetamme saada kajakit vedenpitäviksi. Myöhemmin kevennämme varustuksiamme niin paljon kuin mahdollista. Jos lähtisimme eteenpäin, olisi meidän pakko jättää suurin osa liha-ja rasvavarastostamme, ja se oli minun käsitykseni mukaan näissä olosuhteissa järjetöntä.

Sunnuntaina, kesäkuun 23 p:nä.

Tänään on juhannusaatto ja sunnuntai. Mikä riemupäivä koulu-lapsilla! Kotona Norjassa vaeltaa kansa joukottain ihaniin laaksoihin ja metsiin ... ja me istumme yhä vielä ajojäällä, keitämme ja paistamme hylkeen rasvaa, syömme hylkeenlihaa, niin että meistä kohta tihkuu rasva, emmekä tiedä, koska tämä kurjuus loppuu. Ehkä on vielä talvikin edessämme. Kaikkein vähimmän olisin uskonut, että me vielä olisimme täällä.

Sunnuntaina, kesäkuun 30 p:nä.

Niin, on siis kesäkuun viimeinen päivä, ja me olemme suunnilleen samoilla paikoilla kuin kuukauden alussa. Entä jää? Ei se ainakaan ole parantunut. Mutta tänään on kaunis ilma. On niin lämmin, että teltassa lepäillessämme hikoilemme. Ovesta näemme jäälle, jolle aurinko paistaa keveiden, valkoisten cirruspilvien läpi. Sunnuntairauha. Heikko tuulenhenki puhaltaa kaakosta. Oi, miten herttaista siellä kotona on tänään! Kukat tuoksuvat ja vuono kimaltelee auringonpaisteessa. Nyt sinä istut ehkä kukkulan laella Livin kanssa tai olet venheellä vesillä. Sitten siirtyy katseeni uudelleen teltanovesta jäälle,33

joka muistuttaa minulle, että monet jääkummut vielä erottavat minut teistä.

Täällä kaukaisessa Pohjolassa olemme kuin kaksi mustaa, nokista rosvoa, jotka hämmentävät vellipataa. Joka puolella ympäröi meitä jää, jää, aina vain jää. Turhaan tähystää silmä kaukaisimpaan etäisyyteen löytääkseen tumman paikan, missä levätä. Milloinkahan se vihdoinkin löytyy? Kaksi kuukautta olemme sitä odottaneet.

Keskiviikkona, heinäkuun 10 p:nä.

Tervetullut sade kesti viime lauantaina koko päivän ja sulatti suuren määrän lunta. Tätä iloista tapausta juhliaksemme päätimme juoda illalliseksi suklaata. Muuten elimme yksinomaan saaliistamme. Suklaa keitettiin

ja raa'an hylkeenrasvan kanssa tarjoiltuna maistui se verrattoman hyvältä. Mutta tapahtuipa pieni onnettomuus. Olimme sanomattomasti iloinneet tästä herkullisesta, harvinaisesta juomasta, mutta kun se oli valmista, niin minä kömpelyydessäni kaasin maljan kumoon, ja koko arvokas juoma valui jäälle. Odottaessani toista kuppia suklaata, joka kiehui traanilampulla, kuulin »Kaifaksen» ulkona ulvovan. Arvasin, että joku eläin oli lähellä, ja kiirehdin tähystämään. Tuskin olin saanut pääni ulos teltan ovesta, kun hämmästyksekseni näin karhun tallustelevan koiria kohti ja nuuskivan »Kaifasta». Sieppasin pyssyni, joka oli ladattuna teltan vieressä, ja kiskaisin suojuksen pois. Karhu seisoi hämmästyneenä ja tuijotti minuun. Minä lähetin luodin, joka lävisti sen rinnan ja hartiat, ja odotin, että se olisi siihen paikkaan tupertunut. Se horjahti kerran, mutta kääntyi sitten ympäri ja katosi lumiröykkiöiden taakse, ennenkuin ennätin kaivaa uuden panoksen taskustani, joka oli täynnä kaikenlaista tavaraa. Lähdimme seuraamaan sitä. Pari askelta kuljettuamme näimme vähän kauempana vielä kaksi karhua. Ne olivat karhun-poikia, jotka seisoivat takakäpälillään ja katselivat verissään hoipertelevaa äitiään. Kolmisin lähtivät ne railon yli pakoon. Nyt alkoi ta-kaa-ajo yli tasankojen, jääselkien, railojen ja muiden esteiden, jotka eivät kuitenkaan hurjaa vauhtia hidastuttaneet. Tällainen jahti-into on merkillinen. Toisissa oloissa olisi raskasta kulkea, vaipuisi lumeen polviaan myöten ja epäilisi yrittää railon yli, mutta nyt ei innoissaan näe minkäänlaisia vastuksia.

Karhu-emo oli haavoittunut ja veti pahasti vasenta etujalkaansa. Se ei juossut nopeasti, mutta eteni kuitenkin sellaista vauhtia, että minulla oli täysi työ pysyttää se näkyvissäni. Poikaset juoksivat huolestuneina emonsa ympärillä, välistä vähän edellä, aivan kuin hoputtaen

sitä kiirehtimään. Ne eivät ymmärtäneet, mikä emoa vaivasi. Äkkiä ne kaikki kääntyivät katsomaan minuun, joka porhalsin perässä, niin nopeasti kuin taisin. Useasti olin jo ampumamatkan päässä, mutta emo käänsi aina selkäpuolensa minuun päin. En tahtonut ampua ennenkuin olin varma onnistumisesta, sillä minulla oli mukanani ainoastaan kolme panosta, yksi kutakin varten. Vihdoin lähetin erään kummun laelta kuolettavan luodin karhu-emoon. Kun se kaatui, riensivät poikaset levottomina sen luo. Näky liikutti minua. Ne nuuskivat emoa, nykivät sitä ia juoksivat sen ympärillä tietämättä mitä tehdä epätoivoissaan. Olin pannut uuden patruunan pyssyyni ja kaadoin sillä toisen poikasista, joka oli noussut kummulle. Sieltä se mö-risten vieri emonsa luo. Toinen poikanen juoksi entistä pelästyneem-pänä niiden avuksi. Mutta se raukka ei voinut tehdä mitään. Katseli vain, miten veljensä tuskissaan piehtaroi ja miten emonsa kuolleena virui verissään. Kun minä lähestyin sitä, käänsi se välinpitämättömänä päänsä pois. Mitä se minusta välitti. Kaikki omaiset, kaikki mikä sille oli kallista, oli nyt silvottuna ja hävitettynä. Se ei tiennyt, minne mennä, eikä liikahtanut paikaltaan. Astuin lähemmäksi. Kuula, joka lävisti sen rinnan, kaatoi lapsen emonsa viereen.

Pian pääsi perille Johansenkin, jota railo oli viivyttänyt! Me avasimme karhut ja otimme sisälmykset pois. Palasimme sitten takaisin teltalle hakemaan koirat, kelkat ja teurastusveitset. Toinen kuppi suklaata maistui tämän keskeytyksen jälkeen erinomaiselta. Nyljettyämme ja paloiteltuamme kaksi karhua, keräsimme lihat kasaan ja peitimme ne taljoilla, etteivät lokit pääsisi niitä syömään. Kolmannen karhun otimme mukaamme. Seuraavana päivänä noudimme molemmat toisetkin ja nyt oli meillä enemmän lihaa, kuin tarvitsimme, niin ainakin toivoin. On hyvä, että voimme antaa koirille niin paljon raakaa lihaa, kuin ne jaksavat syödä. Se on niille tarpeen. »Suggen»-rauk-ka on perin kurjassa tilassa. Tuskinpa meillä on siitä enää mitään hyötyä. Kun ensimmäisenä päivänä otimme sen mukaamme karhujen luo, ei se jaksanut kävellä, vaan saimme panna sen rekeen. Mutta siinä se ulvoi surkeasti. Se piti ehkä arvolleen sopimattomana kuljetuttaa itseään sillä tavoin. Johansen vei sen takaisin teltalle.

Tiistaina, heinäkuun 23 p:nä.

Eilen aamulla jätimme vihdoinkin »kaipauksen leirin», ja nyt olemme taas, Jumalan kiitos, matkalla. Yötä päivää olemme tehneet työtä päästäksemme lähtemään. Ensin luulimme pääsevämme liikkeelle 19 p:nä, sitten 20 p:nä, sitten 21 p:nä, mutta aina ilmestyi uusia teh-35

täviä. Meriveden liottama leipä oli huolellisesti paistinpannussa kuivattava. Siihen meni useita päiviä. Sukat oli parsittava, kajakit tarkoin tutkittava j. n. e. Olimme päättäneet panna kaikki hyvään kuntoon lähtiessämme tälle viimeiselle taipaleelle. Niin teimmekin.

Vihdoinkin maata!

Keskiviikkona, heinäkuun 24 p:nä.

Vihdoinkin on ihme tapahtunut. Näemme maata, maata, silloin kun olimme jo kadottamaisillamme uskomme. Ensi kerran kahteen vuoteen näemme jälleen jotakin muuta kohoavan näköpiiriin kuin tuon loppumattoman valkoisen viivan.

Niin kauan kuin olimmekin maasta haaveilleet, tuli se nyt eteemme kuin ihmeellinen taikamaa, kuin haavekuva. Lumivalkeana kaareutui se taivaanrannalla kuin kaukainen pilvi, jonka pelkää seuraavassa silmänräpäyksessä katoavan.

Jää oli eilen halkeilevampaa ja murtuvampaa kuin koskaan ennen. Ei ollut helppoa raivata tietä jääselkien keskellä, jotka olivat korkeita kuin vuoret ja joiden välissä oli kuiluja ja iaaksoja. Mutta kun mieliala oli toivorikas, etenimme kuitenkin vähitellen. Kohdatessamme railoja, joiden yli oli vaikea kulkea, työnsimme kajakit viivyttelemättä vesille ja pääsimme pian yli. Joskus tuli oikein pahojen paikkojen perästä tasaista jäätä, jota pitkin kiidimme lentäen yli vesilammikkojenkin. Kun eilen kuljin edellä, nousi Johansen eräälle kummulle tähys-telemään tienoota. Hän huomasi taivaanrannalla tumman juovan, jota hän luuli pilveksi, enkä minä ajatellut asiaa sen enempää. Mutta kun minäkin hetken kuluttua vuorostani nousin kukkulalle, huomasin saman tumman juovan. Se kävi viistoon taivaanrannalla ja katosi johonkin valkoiseen, jota minä pidin pilvenä Mitä kauemmin katselin juovaa ja pilveä, sitä epäilpttävimmiltä ne näyttivät, kunnes katsoin parhaaksi hakea kiikarin. Tuskin olin ojentanut sen iuovaa kohti, kun minulle äkkiä selvisi, että sen täytyi olla maata, joka ei voinut olla kaukanakaan. Siellä oli suuri jäätikkö, josta pisti esiin tummia kallioita. Pian oli Jöhansenkin vakuutettu siitä, että edessämme todella oli maa. Luonnollisesti olimme molemmat ylen haltioissamme. Vähän idempänä näin samanlaisen valkoisen, kaarevan juovan. Se oli suurimmaksi osaksi vaalean sumun peitossa, jonka läpi sen heikosti eroitti. Mutta pian tuli sekin kokonaan näkyviin. Se oli suurempi ja korkeampi kuin36

ensimmäinen, mutta siinä emme erottaneet tummaa kohtaa. Sellaiselta siis näytti maa, jonka luo olimme tulleet. Olin kuvitellut sitä monenmuotoiseksi, mutta en koskaan tällaiseksi. Olin kuvitellut näkeväni korkeita vuorenkukkuloita ja kimaltelevia jäätiköitä. Tämä seutu ei näyttänyt ystävälliseltä, mutta oli yhtä tervetullut kuitenkin, sillä eihän täällä voinut tietysti odottaakaan muuta kuin lumipeittoista maata.

Me pystytimme teltan ja nautimme tilaisuuden vaatiman juhla-aterian. Valmistimme labskausia perunoista, (joita olimme kauan säästäneet tätä tilaisuutta varten) pemmikaanista, kuivatusta karhun- ia hylkeenlihasta ja karhunkielestä, kaikki sekaisin hakattuina. Toiseksi ruuaksi oli keittoa, jota söimme karhunrasvassa paistettujen leivänmurujen kera. Jälkiruuaksi otimme sukiaakappaleen.

Meidän mielestämme maa oii niin lähellä, että luulimme saavuttavamme sen ainakin jo seuraavana iltana. Johansen oli vakuutettu, että vielä samana iltana voisimme päästä sinne. Mutta vielä kolmetoista päivää saimme kitua ajojäällä.

Maanantaina, elokuun 5 p:nä.

Pahempaa jäätä kuin eilen ei meillä koskaan ole ollut, mutta uhallakin ponnistimme eteenpäin. Kaksi ilahduttavaa tapausta sattui sinä päivänä. Ensimmäinen oli se, että Johansen pelastui karhun kynsistä, ja toinen se, että näimme maan luona avovettä, jäätikön reunan alapuolella.

Lähdimme liikkeelle eilen aamulla kello seitsemän aikaan ja tulimme mahdollisimman huonolle jäälle. Näytti siltä kuin jättiläinen olisi viskellyt suunnattomia jäämöhkäleitä sikin sokin ja niiden väliin kaatanut vettä ja märkää lunta, johon me vajosimme polvia myöten. Useita syviä koloja oli jäälohkareiden välillä. Kulkumme oli raskasta kahlaamista yli vuorten ja laaksojen; milloin pyrimme jääselänteiden ja lohkareiden yli, milloin

kuljimme niiden viertä. Ei missään ollut tarpeeksi suurta tasaista paikkaa telttaa varten. Sellaista jäätä myöten kuljimme koko ajan. Jotta onnettomuuden mitta olisi kukkuroillaan, nousi niin sankka sumu, ettemme nähneet sataa askelta eteenpäin.

Rasittavan matkan jälkeen tulimme vihdoin railolle, jonka yli oli kuljettava kajakilla. Puhdistettuamme railon reunan jääsohjosta vedin rekeni jään reunalle, jossa sitä pitelin kiinni, jottei se luiskahtaisi veteen. Samassa kuulin liikettä takanani, ja Johansen, joka juuri oli kääntynyt ympäri vetääkseen rekensä minun rekeni viereen, huusi: »Pian pyssy esille!» Katsoin taakseni ja näin suuren karhun37

hyökkäävän Johansenin kimppuun. Hän oli lentänyt selälleen. Minä tavoittelin pyssyäni, joka oli kotelossa kajakin keulapuolella, mutta samassa liukui kajakki veteen. Ensimmäinen ajatukseni oli hypätä veteen, nousta kajakkiin ja ampua sieltä. Samassa huomasin, että se oli liian uhkarohkeata. Koetin sitten rivakasti kiskoa raskaasti lastattua kajakkia jään reunalle. Polvillani ollen vedin ja kiskoin sitä ja kurottauduin ottamaan pyssyn. Ei minulla ollut aikaa katsoa, mitä takanani tapahtui. Silloin kuulin Johansenin tyynesti sanovan: »Laukaise pian, muuten on myöhäistä!»

Kiiruhdinhan minä minkä taisin. Vihdoin sain pyssynperästä kiinni, kiskaisin pyssyn kotelosta, käännyin istuallani ja viritin hanan. Karhu oli minusta ainoastaan parin metrin päässä. »Kaifas» oli sen kimpussa. Nyt et ollut hukattava aikaa. En ennättänyt virittää toista hanaa. Laukaisin. Karhu sai koko haulipanoksen korvansa taakse ja kaatui kuolleena maahan.

Karhu oli varmaankin seurannut jälkiämme kuin kissa, piiloutunut jäämöhkäleiden taakse ja hiipinyt esille silloin, kun me seisoimme selin siihen puhdistamassa jään reunaa. Jäljistä voimme nähdä, miten se oli ryöminyt pienen jääharjanteen yli kummun suojassa Johansenin kajakin viereen. Kun Johansen pahaa aavistamatta ja ympärilleen katsomatta kumartui aukaisemaan vetohihnaa, oli hän huomannut kajakin perässä kyyristyneen eläimen, jota luuli »Sugge-niksi». Ennenkuin hän tajusi, että eläin oli koiraksi liian suuri, sai hän sellaisen iskun oikealle korvalle, että silmät säkenöivät, ja hän kaatui selälleen, kuten jo mainittiin. Hän koetti käsillään puolustaa itseään niih hyvin kuin voi. Toisella kädellä tarttui hän karhua kurkusta ja puristi minkä jaksoi. Juuri kun karhu oli aikeissa' purra Johansenia päähän, oli hän lausunut nuo muistettavat sanat: »Laukaise pian!»

Karhu oli herkeämättä katsellut minuun ja varmaan ihmetellyt, mitä minulla oli tekeillä. Sitten se äkkiä huomasi koiran ja kääntyi sitä kohti. Siinä silmänräpäyksessä laski Johansen kätensä irti ja ryömi pois. Karhu antoi iskun »Suggenille», joka alkoi ulvoa aivan samalla tavalla kuin selkään saadessaan. Sitten sai »Kaifas» aika läimäyksen nenälleen. Sillä välin oli Johansen jo päässyt jaloilleen ja tarttunut pyssyynsä, joka oli pystyssä kajakin aukossa. Sillä hetkellä pamahti minun pyssyni. Muuta vahinkoa karhu ei ennättänyt tehdä kuin raapaista vähän lihaa Johansenin oikeasta poskesta, niin että siinä nyt on valkea naarmu. Toiseen käteensä oli hän saanut pienen haavan. »Kaifas» oli myöskin saanut naarmun kuonoonsa.38

Tuskin oli karhu kaatunut, kun näimme vähän matkan päässä erään röykkiön takana kaksi karhua. Ne olivat poikasia, jotka tahtoivat nähdä, miten emon saaliinpyynti luonnistui. Minusta ei kannattanut uhrata niihin patruunaa, mutta Johansenin mielestä nuoren karhun liha oli paljon maukkaampaa kuin vanhan. Hän tahtoi ampua niistä toisen ja riensi jälkeen. Mutta nuoret karhut lähtivät pakoon. Pian tulivat ne kuitenkin takaisin, ja me kuulimme niiden mylvivän emoaan.

Johansen ampui toista karhua, mutta välimatka oli liian pitkä, se vain haavoittui. Pahasti ärjyen lähti se pakoon ja Johansen perässä. Hänen oli pian jätettävä takaa-ajo, josta näytti tulevan liian pitkällinen. Paloitellessamme karhua, tulivat poikaset toiselle puolelle railoa ja kiertelivät ympärillämme koko sen ajan, jonka sillä paikalla olimme. Ruokittuamme koirat vankasti ja itsekin nautittuamme raakaa lihaa, veimme karhun takaraajoista leikatut lihat kajakkeihin, soudimme railon yli ja jatkoimme matkaamme.

Jää oli ja pysyi huonona, ja railot olivat täynnä jäälohkareita, joita oli tiheästi toinen toisensa kyljessä. Muutamin paikoin oli tällaista näköpiirin laajuudelta. Se oli toivoton näky, mutta eteenpäin täytyi päästä. Keskellä tätä irtonaista jäätä jouduimme tavattoman vahvalle, vanhalle jäälautalle, jossa cli kumpuja ja vesilampia. Eräältä

jääkummulta näin kiikarilla avoveden maajäätikön juurella. Nyt ei voinut olla pitkä matka maalle. Mutta jää oli kammottavan näköistä ja pienikin taival vei paljon aikaa.

Kulkiessamme kuulimme haavoitetun karhun mylvivän takanamme herkeämättä. Se täytti äänettömän jäämaailman katkerilla valituksillaan ihmisten julmuudesta. Oli säälittävää kuulla sitä, ja jos meillä olisi ollut aikaa, niin olisimme palanneet takaisin ja uhranneet sille luodin. Me näimme karhunpoikain tallustelevan sille paikalle, missä emo makasi silvottuna, ja luulimme päässeemme niistä. Mutta kohta kuulimme taas niiden äänen, eivätkä ne leiripaikaltammekaan olleet kaukana.

Keskiviikkona, elokuun 7 p:nä.

Vihdoinkin olemme maan läheisyydessä, vihdoinkin on ajojää takanamme ja edessämme avovesi, joka tavallisesti ulottuu rannalle asti. Eilen oli tärkeä päivä. Kun toissa iltana astuimme teltasta, näytti meistä molemmista, että olimme lähempänä maajäätikön reunaa kuin koskaan ennen. Reippaalla mielellä ja toivossa, että vielä samana päivänä saapuisimme maalle, lähdimme liikkeelle. Ja kuiten-39

kin tuntui rohkealta ajatus, että elämämme ajojäällä oli loppumaisillaan. Kun viisi kuukautta olimme siellä harhailleet ja monet petty mykset saaneet kokea, olimme toiveittemme raukeamiseen jo tottuneet. Toivoimme jään edempänä paranevan. Mutta emme olleet pitkälle päässeet, kun tapasimme leveitä railoja, jotka olivat täynnä lumisohjua, ja sitten taas epätasaista jäätä, kukkuloita, laaksoja ja märkää lunta, johon vajosimme vyötäisiä myöten. Muutamien railojen yli päästyämme tuli jonkunverran tasaisempaa jäätä. Kun tätä olimme vähän matkaa taivaltaneet, olimme silminnähtävästi lähempänä maajäätikköä. Se ei voinut olla enää kaukana. Silloin tuli meihin eloa! Tartuimme uudelleen kiinni kelkan vetohihnoihin, otimme vauhtia ja kiidimme kuin lentäen yli kukkulain ja selkien, läpi veden ja lumen. Mitä välitimme siitä, vaikka säärykset ja jalkineet olivat niin märät, että vesi pursusi niistä joka askeleella. Vähät siitä, kun vain matka edistyi!

Sitten pääsimme tasangolle, jossa vauhti yhä parani. Lammikoiden yli kiidimme, niin että vesi räiskyi ympärillämme. Me lähestyimme lähestymistämme, ja veden tumma heijastus, joka kohosi kohoamistaan, ilmoitti meille, että avovesi oli lähellä. Emme välittäneet karhuistakaan, joita nähtävästi oli lähitienoilla, sillä vanhoja ja tuoreita karhunjälkiä kulki pitkittäin ja poikittain. Muudan karhu oli nukkuessamme tarkastellut telttaakin, ja sen jäljistä näimme, miten se oli tullut tuulen mukana meitä kohti. Me emme tarvinneet karhuja, meillä oli kylliksi lihaa. Nyt näimme jo avoveden maajäätikön alapuolella ja yhä kiihdytimme vauhtia.

Vihdoin seisoin jään reunalla. Edessäni oli tumma merenpinta, jossa uiskenteli valkeita jäälauttoja. Kaukana kohosi maajäätikön seinä jyrkkänä vedestä. Kaikki oli synkässä, sumuisessa valaistuksessa. Sydämeen tulvahti silloin ilo, jota emme voineet sanoiksi pukea. Nyt olivat kaikki huolet takanamme ja edessämme vesitie kotiin. Minä huiskutin hattua johansenille ja hän vastasi omallaan, huutaen sydämensä pohjasta: »Eläköön!» Sellainen tapaus vaati juhlimista. Otimme kumpikin kappaleen suklaata.

Seisoessamme ja katsellessamme veteen sukelsi hylkeenpää esiin ja katosi samassa. Pian näimme useita. Oli rauhoittavaa tietää, että millä hetkellä tahansa voimme hankkia ruokaa niin paljon kuin halutti.

Nyt oli laitettava kajakit kuntoon merimatkaa varten. Parasta tietysti olisi ollut soutaa erikseen, mutta se ei käynyt päinsä, kun oli otettava mukaan reet, joita en uskaltanut jättää, sillä voimme niitä40

vielä hyvinkin tarvita. Ei ollut muuta neuvoa kuin panna kajakit vierekkäin, tukea ne suksilla ja asettaa reet poikittain, toinen keulaan, toinen perään.

Surullista oli, ettemme voineet ottaa koiria mukaamme. Todennäköisesti emme tulisi niitä enää tarvitsemaan ja olihan silloin turhaa kuljettaa niitä kajakin kannella. Raskasta oli erota niistä, nämä kaksi viimeistä koiraa olivat käyneet meille rakkaiksi. Uskollisina ja kestävinä olivat ne meitä seuranneet koko matkan, ja nyt, parem-pain aikain koittaessa, oli niiden sanottava hyvästit elämälle. Emme voineet teurastaa niitä samalla tavalla kuin muita koiria, vaan uhrasimme kummallekin patroonan. Minä ammuin Johansenin koiran, hän minun koirani.

Olimme lähtövalmiit. Oli nautinto antaa kajakkien keinua laineilla ja kuunnella aaltosten loisketta niiden laitoja

vasten. Kahteen vuoteen emme olleet nähneet tällaista ulappaa edessämme. Emme olleet päässeet pitkälle, kun huomasimme tuulen niin suotuisaksi, että voimme käyttää sitä hyväksemme. Nostimme siis purjeen lautallemme. Vaivatta kiidimme tuulen mukana maata kohti, jota niin monta kuukautta olimme kaivanneet. Mikä ero vauhdissa! Jäällä olimme saaneet raivata tietä askel askeleelta, tuuma tuumalta; nyt oli toista. Sumu oli peittänyt meiltä maan vähäksi aikaa, mutta kun se hajaantui, näimme jäätikön kohoavan äkkijyrkkänä edessämme. Samassa pilkisti aurinko pilven takaa. Kauniimpaa aamua en muista nähneeni!

Keskiviikkona, elokuun 24 p:nä.

Vastoinkäymiset eivät lopu. Kun viimeksi kirjoitin, olin täynnä toivoa . ja rohkeutta. Täällä saarten välissä on meitä pidättänyt seitsemättä päivää myrskyinen sää ja jää, joka on puristunut rantoja vasten. Ei näy muuta kuin korkealle puristuneita selkiä, kukkuloita ja jäälohkareita. Rohkeutta meillä vielä on, mutta toivo — toivo päästä pian kotiin — on aikoja sitten mennyt. Edessämme on pitkä, pimeä talvi, joka meidän on vietettävä täällä.

Kun matkaaminen eteläänpäin oli elokuun 28 p:vään mennessä ollut mahdotonta ja kun syksy läheni, päätin talvehtia täällä. Luullakseni olisi vielä kuljettava 223 km., ennenkuin pääsisimme Frans Josefin maan etelärannalle. Matka sinne veisi kauan aikaa, eikä olisi sanottua, löytäisimmekö sieltä minkäänlaista majaa. Jos meidän perille päästyämme pitäisi rakentaa maja ja koota talvivarastoja, niin olisi hyvin epätietoista, ennättäisimmekö tehdä kaiken ennen talven tuloa. Ehdottomasti oli varminta varustautua heti talvea varten,

*Mursuja.*41

niin kauan kun oli runsaasti riistaa saatavissa. Tässä oli muutenkin sopiva paikka talvehtimiseen. Meri kihisi mursuista. Ne ulisivat ja puuskuivat yötä päivää. Lähtiessämme niitä pyydystämään tyhjensimme kajakkimme, jotta niitä olisi helpompi ohjata vaarallisessa ottelussa.

Ruokavarojen ja polttoaineiden hankinnan ohella oli majan rakentaminen välttämätöntä. Seinäin pystyttäminen ei ollut vaikeata. Kiviä ja sammalia oli kylliksi. Katon rakentaminen oli pulmallisempaa. Meillä ei ollut aavistustakaan, mistä sen tekisimme. Onneksi löysin ajopuun, oikein petäjäisen hirren, joka oli ajautunut rannalle lähellä luolaamme. Siitä saimme kurkihirren taloomme. Koska siellä oli yksi, niin kai siellä oli useampiakin. Ensi työksemme kuljimme pitkin rantoja niitä etsien. Mutta emme löytäneet muuta kuin lahonneen, lyhyen puunpalikan, joka ei kelvannut mihinkään, ja muutamia puun sirpaleita. Myöhemmin juolahti mieleeni, että voisimme rakentaa katon mursunnahkoista. Aluksi teimme pienen luolan, jonne tosin emme mahtuneet istumaan mutta kuitenkin loikoilemaan rinnakkain. Keittokone saatiin sinne myös mahtumaan.

Seuraavana päivänä (elok. 29 p:nä) oli meidän koetettava onneamme mursun pyynnissä. Ei ollut viisasta hyökätä eläinten kimppuun kumpikin eriksemme omassa kajakissaan. Ei näet tuntuisi hauskalta, jos mursu iskisi torahampaansa kajakin pohjaan tai puraisisi meitä kylkeen. Kajakit sidottiin siis yhteen ja me hyökkäsimme mursua kohti, joka uiskenteli läheisyydessämme.

Olimme hyvin varustetut pyssyillä ja harppuuneilla ja luulimme kaiken käyvän helposti. Vaivatta pääsimmekin ampumamatkan päähän ja lennätimme luotipanoksen otuksen päähän. Hetkisen makasi se tainnuksissa ja me soudimme sitä kohden, mutta silloin alkoi se mieletönnä myllertää ja piestä vettä. Huusin' että meidän oli soudettava poispäin, mutta se oli liian myöhäistä. Mursu joutui kajakkimme alle, ja me saimme useita iskuja sen rajuista liikkeistä. Sitten katosi se syvyyteen. Pian se tuli kuitenkin ylös ja sen voimakas, kiivas hengitys kuului pitkät matkat. Veri purskui sen suusta ja sieraimista, niin että vesi ympärillä punotti. Viivyttelemättä soudimme sen luo ja annoimme sille uuden panoksen päähän. Taas sukelsi se veden alle ja me vetäydyimme varovasti takaisin, jotta ei tarvitsisi pelätä hyökkäystä altapäin. Heti kun se tuli ylös, soudimme uitäelleen lähemmäksi sitä. Nämä liikkeet uudistettiin useat kerrat, ja joka kerralla sai se ainakin yhden luodin päähänsä. Näin uupui se uupumistaan. Mutta42

se käänsi aina kasvonsa meitä kohti, niin että oli vaikea antaa sille kuolettavaa luotia korvan taakse. Veri juoksi siitä virtanaan.

Ottelun kestäessä aioin pistää pyssyni kiireellä koteloon soutaak-seni lähemmäs otusta, mutta unohdin, että hana

oli viritetty. Äkkiä laukesi pyssy. Minä säikähdin pahoin, sillä luulin luodin tunkeutuneen kajakin pohjan läpi. Tunnustelin jalkojani. Ne olivat vahingoittumattomat, ja kun en kuullut veden lorisevan kajakkiin, rauhoituin jälleen. Luoti oli mennyt etukannen läpi ja tullut ulos sivulta vähän yläpuolelta vesirajan. Olimme saaneet tarpeeksemme tästä urheilusta. Mursu hengitti läähättäen, ja juuri kun meloimme sen luo, käänsi se vähän päätään ja sai heti kaksi luotia korvansa taakse. Se lepäsi hiljaa ja me soudimme lähelle heittääksemme harppuunin siihen. Mutta ennenkuin ennätimme sen tehdä, vaiosi mursu syvyyteen ja jäi sinne. Niin surullinen oli sen jutun loppu. Olimme tuhlanneet 9 patroonaa hyödyttömästi. Vaieten ja masentuneina soudimme maihin. Sinä päivänä emme enää pyydystäneet mursuja vesitse, mutta huomasimme erään, joka oli noussut rannikkojäälle" vähän matkan päähän meistä. Ei kestänyt kauan ennenkuin toinen tuli sen viereen. Annoimme niille aikaa rauhoittua ja lähestyimme sitten niitä. Kauan ulistuaan ja hirvittävää melua pidettyään asettuivat ne rauhallisina lepäämään. Me hiivimme varovaisesti, minä edellä ja Johansen kintereilläni. Minä menin ensin lähinnä olevan eläimen luo, joka makasi selin meihin. Se oli vetänyt päänsä niin syvälle, että oli vaikea tähdätä sitä arkaan kohtaan. Kiersin sen takaa toisen luo. Eläimet makasivat yhä liikahtamatta ja nukkuivat auringonpaisteessa. Tällä toisella oli parempi asento, ja kun Johansen tähtäsi ensimmäistä, niin laukaisin minä toista niskaan. Eläin kellistyi kuolleena maahan. Pamahduksen kuultuaan, hyppäsi toinen pystyyn, mutta samassa sai se luodin Johansenin pyssystä. Puolipyörryksissä kieritteli se jättiläisruumistaan meitä kohden. Nyt laukaisin minä, mutta ammuin niinkuin Johansenkin etupuolelle päätä. Veri virtasi sen suusta ja sieraimista. Se ähki ja puhki, niin että ilma tärisi. Suuriin torahampaisiinsa nojaten makasi se hiljaa ja sylki verta välittämättä meistä. Vaikka se suuren ruumiinsa ja ruman ulkonäkönsä puolesta muistutti jättiläistä, peikkoa tai hirtehistä, niin oli sen pyöreissä silmissä kuitenkin jotakin niin hellästi rukoilevaa ja avutonta, että unohti sen peikkomaisen ulkonäön ja oman hätänsä ja sääli sitä. Tuntui melkein kuin olisi tehnyt murhan. Lopetin sen tuskat ampumalla luodin sen korvan taakse. Mutta nuo silmät seuraavat minua yhä. Niissä oli aivankuin koko avuttoman mursusuvun rukous elämän43

ja olemassaolon puolesta. Mutta sukupuuttoon nuo eläinraukat kuolevat, sillä ihminen vainoaa niitä. Täytyy kuitenkin myöntää, että iloitsimme siitä liha- ja rasvamäärästä, jonka yhdellä kerralla olimme saaneet. Näin tulivat korvatuiksi ne patroonat, jotka olimme tuhlanneet uponneeseen mursuun.

Mutta mursut eivät olleet vielä maalla, ja meillä oli aika työ niiden nylkemisessä, paloittelemisessa ja kuljettamisessa. Ensi töiksi oli haettava puukot ja reet. Ja kun oli mahdollista, että jää irtautuisi ja lähtisi ajelehtimaan, oli minusta viisainta ottaa kajakit kelkoille, varsinkin kun oli alkanut tuulla vuonolta päin. Mikä onni, että olimme näin varovaisia, sillä muuten olisi meidän käynyt huonosti. Mursuja nylkiessämme kiihtyi tuuli ja yltyi pian myrskyksi. Maan puolella oli kapea railo, jonka reunalla mursut olivat maanneet, ja minä pelkäsin jään aukeavan tästä ja joutuvamme tuuliajolle. Työskennellessämme pidin silmällä railoa, nähdäkseni leviäisikö se. Mutta se pysyi ennallaan. Kun ensimmäinen mursu oli puoleksi nyletty, katsahdin sattumalta maalle päin ja huomasin, että jää oli repeytynyt. Se kappÄe, jolla me olimme, oli ajelehtinut jo hyvän aikaa. Meidän ja rannikko-jään välillä oli musta vesi, ja tuuli oli niin ankara, että laineet kuohuivat vaahtopäinä. Nyt ei ollut aikaa viivytellä. Oli epätietoista, voisimmekö pitkää matkaa soutaa sellaisessa tuulessa ja merenkäynnissä. Jos kiiruhtaisimme, ei tuo välimatka ennättäisi laajeta kovin suureksi; mutta emme voineet tyyten luopua saaliistamme, vaan leikkasimme suuret kappaleet lihaa ja viskasimme ne kajakkeihin. Sitten leikkasimme noin neljännen osan nahasta rasvoineen, heitimme ne kajakkien päälle ja lähdimme rantaa kohden. Tuskin olimme jättäneet saaliin, kun lokki-parvi laskeutui puoleksi nvletyille raadoille. Kadehdittavia olentoja! Niitä ei häiritse myrsky, ei aallokko eikä ajojää. Ne kirkuivat, melusivat ja iloitsivat pidoista, joihin olivat päässeet. Niin kauan kun näimme mursujen ruumiit, jotka ajautuivat yhä kauemmas merelle, näimme myöskin lokkien kerääntyvän yhä suuremmissa parvissa niiden ympärille. Ne näyttivät valkoisilta lumihiutaleilta. Me jännitimme voimiamme äärimmilleen päästäksemme kiinteälle jäälle, mutta se oli joka puolelta halkeillut ja repeillyt. Päästyämme kajakeilla jonkun matkaa eteenpäin ja kuljettuamme leveän railon yli yritin nousta jäälle. Mutta se oli niin huonoa, että se heti vaipui ruumiini painosta. Hypähdin kajakkiin, säästyäkseni kylmästä kylvystä. Me koetimme monesta kohdasta, mutta aina vaipui jää allamme. Ei ollut muuta neuvoa kuin pysyä vesillä ja soutaa jäänreunaa

pitkin. Pian huomasimme hyödyttömäksi soutaa yhteenkytketyin kajakein44

tällaisessa tuulessa. Meidän täytyi soutaa kummankin erikseen ja uhrata rasvainen mursunnahka, jota oli mahdoton kuljettaa mukana. Tähän asti oli se ollut levitettynä poikittain kajakkien päälle. Tehdessämme näitä muutoksia oli jää huomaamattamme saartanut meidät, ja niin nopeasti kuin suinkin piti kajakit vetää jäälle, muuten olisivat ne musertuneet. Monesta kohden koetimme päästä vesille, mutta jäät olivat alituisessa liikkeessä. Ne pyörivät kuin virranpyör-teessä. Tuskin olimme tien avauduttua saaneet kajakit veteen, kun railo jo rajusti sulkeutui, ja meidän täytyi kiireen kaupalla vetää alukset jäälle. Monasti oli niiden pelastuminen hiuskarvan varassa. Myrsky yltyi yhä, vaahtopäät pyyhkäisivät ylitsemme ja me ajauduimme kauas merelle päin. Tilamme ei ollut hauska.

Vihdoin pääsimme avoveteen ja huomasimme suureksi iloksemme, että kun kaikin voimin ponnistelimme, niin saimme kajakit kulkemaan vastatuuleen. Soutaminen oli raskasta ja käsivarsia pakotti, mutta vähitellen lähenimme maata. Merenkäynti oli ankara, mutta kajakkimme olivat oivallisia merialuksia. Minunkin kajakkini suoriutui luodin lävistämästä reiästään huolimatta niin hyvin, että pysyin jotakuinkin kuivana. Silloin tällöin tuli sellainen tuulenpuuska, että luulimme sen heittävän meidät ilmaan. Vähitellen, päästyämme korkeiden luotojen suojaan, tuli tyynempää, ja vihdoin, kauan, kauan soudettuamme pääsimme rannalle, jossa saimme aikaa hengähtää. Sitten soudimme tyynessä vedessä rantaa pitkin leiripaikallemme. Tyytyväisinä kapusimme sinä iltana maalle. Miten sanomattoman suloista oli rauhassa levätä matalassa luolassamme, niin märkiä kuin olimmekin. Olimme nälkäiset kuin sudet ja valmistimme vankan aterian mursunlihasta. Surumielin muistelimme näitä mursuja, jotka nyt ajelehtivat myrskyssä, mutta iloitsimme siitä, ettemme itse olleet niiden mukana.

En ollut kauan nukkunut, kun Johansen herätti minut ia ilmoitti, että karhu oli lähettyvillä. Tuskin olin saanut silmäni auki, kun jo kuulin oven takaa omituista, kumeaa mörinää. Hypähdin ylös, tartuin pyssyyni ja menin ulos. Rannalta nousi karhu-emo kahden suuren poikasen kanssa. Ne olivat juuri kulkeneet ovemme ohi. Tähtäsin emoa mutta kiireessä ammuin harhaan. Karhu kyyristyi ja katsahti taakseen. Kun se kääntyi minuun päin, niin laskin luodin sen rintaan. Se päästi hirvittävän äänen ja sitten juoksivat kaikki kolme rantaan. Siellä tupertui emä jäällä olevaan vesilammikkoon, mutta poikaset jatkoivat matkaansa ja syöksyivät suoraan mereen, niin että vesi ympärillä vaahtosi, ja alkoivat uida poispäin. Minä kiiruhdin emäkar-45

hun luo, joka turhaan yritti nousta lammikosta. Tiesin, että olisi hyvin vaivaloista kiskoa sitä sieltä ylös ja odotin siis, kunnes se itse pääsisi reunalle. Ammuin sen siihen. Sillä aikaa olivat karhunpojat päässeet jäälautalle, joka oli kahdelle liian pieni, mutta kannatti parahiksi toisen. Sillä ne purjehtivat vuorotellen ja sukelsivat aaltoihin ja taas ylös. Vähän väliä putosi toinen veteen ja kiipesi kärsivällisesti jälleen ylös. Herkeämättä valittivat ne ja katsoivat maalle päin, sillä ne eivät ymmärtäneet, miksi emo odotutti itseään niin kauan. Kävi vielä navakka tuuli, joka kuljetti niitä merelle päin. Arvelimme, että ne lopulta uisivat maalle emoa hakemaan. Päätimme odottaa niitä ja piilouduimme kivien taakse, etteivät ne meitä havaitsisi maalle tullessaan. Me kuulimme niiden valituksen, mutta se eteni yhä. Ne näyttivät kaukana sinisillä aalloilla yhä pienemmiltä. Lopulta erotimme vain kaksi valkoista pistettä tummalla merenpinnalla. Kun väsyimme odotukseen, menimme kajakkien luo. Mikä surullinen näky! Kaikki mursunliha, jonka olimme niin suurella vaivalla tuoneet kotiin, oli rannalla hajallaanrevittynä ja silvottuna. Rasva ja silava oli kokonaan hävinnyt. Karhut olivat täällä mellastaneet nukkuessamme. Toinen kajakeista, jossa liha oli ollut, oli puoleksi vedessä, toinen oli laahattu kauas kivien väliin. Karhut olivat tunkeutuneet kajakkiin ja kiskoneet lihat esiin. Onneksi eivät kajakit olleet vahingoittuneet. Saatoimme sentähden antaa anteeksi karhuille, varsinkin kun mielellämme vaihdoimme mursunlihan karhunlihaan.

Työnsimme kajakit vesille ja lähdimme ajamaan karhunpoikasia maihin. Kun ne näkivät meidät, kävivät ne rauhattomiksi. Olimme hyvän matkan päässä niistä, kun jo toinen hyppäsi veteen. Toinen epäröi hetken, aivan kuin olisi pelännyt vettä. Ensimmäinen odotti kunnes sai toisenkin seuraamaan itseään. Kaarsimme ne kaukaa ja hätyytimme niitä molemmilta puolilta maata kohti. Näin oli niitä helppo ohjata minne halutti. Johansen oli hyvin ihastunut tähän yksinkertaiseen karhujen kuljettamistapaan. Meidän ei tarvinnut kiireesti soutaa pysyäksemme

niiden rinnalla. Kuljimme hitaasti, mutta varmasti maata kohden. Läheisyydesä oli useita mursuja. Onneksi eivät ne meitä ahdistaneet. Ensi silmäyksellä huomasimme, miten paljon parempi uimari oli se karhu, joka ensin hyppäsi veteen, vaikka se oli pienempi ja hintelämpi. Se odotti kärsivällisesti toista pysyäkseen samassa seurassa. Lopulta oli sen mielestä vauhti liian hidas. Se ponnisti maata kohden, niin että välimatka suureni suurenemistaan. Sillin tällöin kääntyivät karhut levottomina katsomaan meitä. Jäljelle jäänyt katsoi entistä avuttomammin taakseen. Minä seurasin46

toista, Johansen toista. Me ajoimme ne maalle luolamme läheisyyteen ja ammuimme ne siellä.

Olimme sinä päivänä saaneet kolme karhua, ia se oli erinomainen korvaus mursuista, jotka fäivät ajelehtimaan merelle. Sitäpaitsi kävi niin onnellisesti, että edellisenä päivänä uponnut mursu ajelehti rantajäätikön reunalle. Viivyttelemättä hinasimme sen turvalliseen paikkaan ja kiinnitimme sen lujasti. Tämä oli hyvä lisäys talvivarastoomme.

Myöhään paneuduimme sinä yönä levolle. Sillä ensin oli nyljettävä karhut, lihat koottava kasoihin ja peitettävä nahoilla, etteivät lokit niitä repisi. Nukuimme sikeästi, sillä nyt oli korvattava edellisenkin yön unet.

Vasta syyskuun 2 p:nä ryhdyimme nylkemään mursua, joka vielä oli vedessä. Luolamme vieressä oli rannikkojään aukeama, joka yhdisti mereen rantajään ja maan välissä olevan railon. Tähän aukeamaan olimme sitoneet mursun kiinni, sillä me toivoimme voivamme hinata sen sieltä maalle. Kun maajäätikkö ulottui viettäen veteen saakka, niin näytti siltä kuin aikomuksemme tulisi onnistumaan. Me tasoitimme jäänreunan, vedimme köyden päänahkaan leikatun rei'än läpi, kiinnitimme katkenneen reen jalaksen köyden toiseen päähän vetopuuksi ja hakkasimme tueksi lovia rantajäähän. Mutta vaikka kiskoimme voimaimme takaa, emme saaneet muuta kuin pään jäälle. Kesken ankarinta työtä huusi Johansen: »Seis, katso tuonne!» Käännyin. Näin suuren mursun uivan aukeamaa pitkin suoraan meitä kohti. Sillä ei ollut kiirettä, se aukaisi vain pyöreät silmänsä ja katseli ihmeissään meidän hommiamme. Se oli varmaankin huomannut toverinsa ja halusi nyt nähdä, mitä me sille teimme. Rauhallisesti, hitaasti ja arvokkaasti läheni se jäänreunaa, jolla seisoimme. Onneksi oli meillä pyssyt mukanamme. Kun minä lähenin sitä, kohottautui se vedessä ja katseli minua pitkään ja tutkien. Odotin kärsivällisesti, kunnes se kääntyisi, ja ammuin sitä sitten takaraivoon. Se oli hetkisen tainnoksissa, mutta alkoi pian liikkua uudelleen. Se tarvitsi siis useampia laukauksia. Johansenin juostessa hakemaan harppuunia ja panoksia taistelin minä eläimen kanssa parhaani mukaan. Koetin kepillä estää sitä syöksymästä pois aukeamasta. Vihdoin tuli Johansen takaisin ja me saimme mursun hengiltä. Iloitsimme hyvästä onnestamme, mutta olisimme sydämemme halusta tahtoneet tietää, mitä varten mursu tuli tähän kapeaan kanavaan. Nämä eläimet lienevät tavattoman uteliaita. Kun me pari päivää aika-semmin olimme karhuja nylkemässä, niin tuli mursu poikineen aivan47

jään reunalle meitä katselemaan. Useita kertoja sukelsi se veteen, mutta tuli aina uudelleen takaisin, ja lopulta kohousi se puolittain jäälle paremmin nähdäkseen. Tämä uudistui useat kerrat, eikä mursu paennut, vaikka lähenin sitä. Vasta kun pyssyineni menin aivan sen viereen, näytti se tulevan tajuihinsa, heittäytyi veteen ja poistui poikineen.

Nyt oli meillä kaksi mursua suurine torahampaineen kanavassa. Vielä kerran yritimme kiskoa toista maalle, mutta yhtä huonolla menestyksellä kuin ennenkin. Huomasimme, ettei ollut muuta neuvoa kuin nylkeä mursut vedessä. Se tehtävä ei ollut helppo eikä hauska. Kun myöhään illalla olimme saaneet puolet toisesta eläimestä nyletyksi, oli pakoveden aika ja mursu oli pohjassa kiinni. Vaikka miten olisimme yrittäneet, emme jaksaneet kääntää sitä. Oli odotettava nousuvettä seuraavaan päivään päästäksemme käsiksi toiseen puoleen.

Seuraavina päivinä nyljimme mursut, paloittelimme ne ja kuljetimme varmaan säilytyspaikkaan. Se oli ilettävää työtä. Saimme seistä vedessä eläinten päällä ja leikata niistä paloja veden alla niin syvältä kuin yletimme. Emme surreet kastumistamme, sillä kyllähän vaatteet vähitellen kuivuvat, mutta ikävämpää oli, että ryvetyimme kiireestä kantapäähän rasvaan, traaniin ja vereen. Vaatepahasemme, joita piti vielä käyttää vuoden verran, ennenkuin saisimme ne vaihtaa toisiin, tulivat näinä päivinä kurjaan kuntoon. Niihin imeytyi niin paljon traania, että se tuntui ihoon asti. Koko retkemme aikana ei ollut mitään niin vastenmielistä tehtävää kuin tämä. Elleivät

eläimet olisi olleet meille välttämättömän tarpeelliset, olisimme jättäneet ne sinne makaamaan. Jos olisimmekin lihatta tulleet toimeen, niin polttoainetta tarvitsimme talvea varten. Kun työ oli lopetettu, ja meillä oli kaksi suurta liha- ja rasvakasaa mursunnahoilla peitettyinä, niin olimme varsin tyytyväiset.

Näinä päivinä saivat lokit herkutella mursujen jätteillä. Rasva, suolet ja kaikellaiset sisälmykset houkuttelivat niitä kaikilta suunnilta. Lokkeja kokoontui tänne suurissa parvissa ja ne pitivät pahaa ääntä ja meteliä yöt päivät. Kun ne olivat syöneet kyllikseen, lensivät ne istumaan ulommas jääkummuille ja rääkyivät siellä. Kun tulimme nylkemään mursuja, poistuivat ne vain vähän matkan päähän ja istuivat jäällä pitkissä riveissä odottaen kärsivällisesti tai tulivat muutamien rohkeimpien johdolla vähitellen lähemmäksi. Heti kun putosi pienikin muru rasvaa, hyökkäsi kaksi tai kolme valkolokkia sen kimppuun, ja ne tappelivat siitä usein aivan jalkojemme juuressa, niinettä höyhenet lentelivät.48

Ilolla ryhdyimme vihdoin syyskuun 7 p:nä rakentamaan majaa. Sitävarten olimme lähistöltä etsineet sopivan paikan. Tästä lähtien menimme joka aamu työpaikalle kuten tavalliset työmiehet, vesiämpäri toisessa, pyssy toisessa kädessä. Kiskoimme louhikosta kiviä irti, vieritimme ne kokoon, laskimme perustuksen ja rakensimme seinät. Työaseita oli vähän, käytimme etupäässä kouriamme. Jäätyneitä kiviä irti kiskottaessa toimitti kangen virkaa rikkoontunut reenjalas. Kun emme saaneet perustusta paljain käsin kaivetuksi, käytimme työaseena terävällä raudalla varustettua suksisauvaa. Lapion teimme mursun lapaluusta, joka sidottiin katkenneeseen suksisauvaan. Kuokka hankittiin siten, että mursun torahammas kiinnitettiin reestä otettuun poikkipuuhun. Työkalumme olivat heikkoja, mutta kun riitti kärsivällisyyttä, tultiin niillä toimeen. Vähitellen kohosi kiviseinä. Raot täytettiin sammalilla ja mullalla. Ilma kylmeni vähitellen. Se hidastutti suuresti työtämme. Maa, jota piti kaivaa, koventui. Kivet, joita kiskottiin irti, olivat kiinniiäätyneet. Sitten tuli lumisade. Suuri oli hämmästyksemme, kun aamulla syyskuun 12 p:nä ryömiessämme luolasta huomasimme, että oli mitä herttaisin ilma, neljä astetta lämmintä. Se oli melkein korkein lämpömäärä koko matkamme varrella. Joka puolella solisivat purot. Ne juoksivat vaahdoten vuorilta ja jäätiköiltä ja iloisesti kohisten etsivät kivien välistä tietä mereen. Kaikkialla tippui ja lorisi vesi. Aivan kuin taikasauvan kosketuksesta tuli jälleen eloa kangistuneeseen luontoon ja kummut näyttivät vihannilta. Unohti, että pitkä, pitkä talvi oli ovella ja kuvitteli olevansa kaukana etelässä. Seuraavana päivänä oli kaikki muuttunut! Etelän lempeät hengettäret, jotka eilen olivat viimeiset voimansa uhranneet, olivat paenneet ja peittäneet kaikki jälkensä. Kylmyys oli palannut ja lumihiutaleet olivat pudonneet maahan. Tämän jälkeen ei talvi enää väistynyt. Pimeyden ja kylmyyden haltijat olivat anastaneet myöskin pienen, paljaan maakaistaleen, ja nyt ulottui niiden valta merelle asti. Seisoin ulkona ja katselin ympärilleni. Kuinka autiolta ja hyljätyltä lumottu luonto näytti! Katseeni painui maahan jalkojeni juureen. Siellä kivien välissä nosti unikko kaunista kukkaansa lumesta, jotta häipyvä aurinko suutelisi viimeisillä säteillään sen keltaisia terälehtiä. Sitten vasta tahtoi se painua peitteen alle nukkumaan pitkää talviuntaan herätäkseen keväällä uuteen eloon. Jospa minäkin voisin tehdä samoin!

Viikon verran työskenneltyämme olivat majamme seinät valmiit. Ne eivät olleet korkeat, ne ulottuivat vain metrin verran maanpinnan yläpuolelle. Mutta me olimme kaivaneet yhtä syvälle maan sisään.49

Arvelimme majasta tulevan niin korkean, että voisimme siellä seisoa. Nyt oli tehtävä katto. Se ei ollut helppoa. Sitä varten ei ollut muita rakennustarpeita kuin tuo löytämämme ajohirsi ja mursunnahat. Puun, joka oli 30 senttimetriä paksu, sai Johansen vihdoin katkaistuksi pienellä kirveellämme, työskenneltyään kokonaisen päivän. Suurella vaivalla vieritimme sen louhikon yli tasangolle ja panimme sen majamme kurkihirreksi. Haimme sitten mursunnahat. Mutta ne olivat kankeat ja jäätyneet kiinni liha- ja rasvakasaan, jonka peittona ne olivat Vihdoin saimme ne irroitetuiksi käyttämällä talttoja, joita olimme tehneet torahampaista, kivestä ja puusta. Raskas tehtävä oli näiden suurten nahkain kuljettaminen majalle. Milloin kantaen, milloin laahaten tai vierittäen saimme ne perille. Vaikein työ oli levittää jäätyneet nahat katolle. Kolmen nahanpuoliskon levittäminen kävi melko helposti, sillä saimme ne taipumaan jonkunverran, mutta neljäs puolisko oli jäätynyt niin kovaksi, että se täytyi viedä avantoon sulamaan.

Seuraavina päivinä onnistuimme saamaan vielä kaksi mursua. Nyt oli meillä mielestämme tarpeeksi rasvaa

polttoaineeksi ja sitäpaitsi nahkoja yllin kyllin majamme kattoa varten.

Nahat olivat meressä sen verran lionneet, että voimme ne suoristaa katolle. Ne olivat niin pitkät, että ne ulottuivat majan toiselta puolelta toiselle kurkihirren yli. Levitimme ne ja kiinnitimme nahka-hihnoilla kiviä kumpaankin päähän painoksi. Kivien, sammalten, nahkakappaleiden ja lumen avulla tiivistimme majamme seinät. Ennenkuin majamme oli asuttavassa kunnossa, täytyi sinne saada kivi-penkkiä makuusijoiksi. Ovena oli nurkkaan jätetty aukko. Siitä pääsi maahan kaivettuun käytävään, joka oli jäälohkareilla peitetty samaan tapaan kuin eskimolaisten majoissa. Emme saaneet käytävää niin pitkäksi, kuin alkuaan oli tarkoitus, sillä maa oli jäätynyt niin kovaksi, etteivät työaseemme pystyneet siihen. Käytävä oli niin matala, että kyyrysillämme voimme kontata sisään. Sisäaukko oli suljettu karhuntaljalla, joka oli lujasti neulottu kiinni katolla olevaan mursunnah-kaan. Ulkoaukko oli myös peitetty karhunnahalla, mutta se riippui irtonaisena käytävän suulla.

Syyskuun 28 p:nä muutimme uuteen majaamme. Mutta ensimmäinen yö siellä oli kylmä. Tähän asti olimme koko ajan nukkuneet säkissä, ja sekin, jonka olimme ommelleet villapeitteistämme, oli riittänyt kylmää vastaan. Nyt ei mielestämme ollut enää tarpeellista nukkua samassa säkissä. Aioimme näet lämmittää majaa traanilam-puilla niin hyvin, että kumpikin meistä tarkenisi omalla vuoteellaan

villapeite yllään. Olimme jo ratkoneet säkin. Lamput teimme seuraavalla tavalla: Meillä oli mukanamme uushopeaisia levyjä. Niiden reunat taivutimme niin paljon ylöspäin, että saimme niistä säiliön, johon voimme panna hienonnettua rasvaa. Lampun sydämeksi otimme siteitä apteekistamme. Lamput paloivat erinomaisesti, ja meistä tuntui oikein kodikkaalta istua niiden valossa. Mutta ne olivat riittämättömät lämmittämään meidän hataraa asuntoamme ja niin saimme levätä koko yön vilusta väristen. Mielestämme oli se yö kyl-mimpiä, mitä meillä oli ollut.

Seuraavana päivänä maistui aamiainen erinomaiselta, eikä kukaan voi aavistaa, miten palion kuumaa lihalientä saimme juoda, ennenkuin ruumiimme vähän lämpenivät. Päätimme heti korjata epäkohdan. Majan takaseinälle teimme lavitsan, jossa mahduimme makaamaan vierekkäin. Villaiset peitteet ommeltiin taas yhteen. Sitten levitimme karhuntaljoja alustalle. Näissä oloissa ei parempaa makuusijaa voinut toivoa. Olimmekin siihen tyytyväiset, emmekä sen jälkeen edes yrittäneetkään maata eri vuoteissa. Alusta oli tosin epätasainen, sillä emme voineet siihen käyttää mitään muuta kuin kulmikkaita kiviä, kun kaikki oli jäässä. Niin heittelehdimme ja kääntelimme itseämme koko talven ajan kivikkovuoteellamme saadaksemme hyvän asennon. Mutta vuode oli kova ja $ysyi kovana, jäsenet olivat hellät ja haavojakin ilmestyi reiteen. Kaikesta huolimatta nukuimme hyvin. Majan yhteen nurkkaan rakensimme lieden paistamista ja keittämistä varten. Mursunnahkaiseen kattoon teimme reiän ja karhunnahasta kyhäsimme kokoon torven, joka johti savun ulos. Monta kertaa emme olleet käyttäneet tulisijaa, kun jo huomasimme, että oli välttämätöntä rakentaa uuninpiippu. Tuuli löi savun alas, ja väliin oli majamme niin täynnä katkua, että oli vaikea hengittää. Meillä ei ollut muita rakennustarpeita kuin lunta ja jäätä. Niistä rakensimme katolle suurenmoisen savupiipun, joka teki tehtävänsä hyvin ja sai aikaan vedon.

Aika kului. Aurinko aleni yhä, kunnes lokakuun 15 p:nä näimme sen viimeisen kerran etelässä. Päivät pimenivät nopeasti. Niin alkoi kolmas napaseudun yömme.

Talvimajalla.

Keskiviikkona, marraskuun 27 p:nä.

—23° C. On tuulinen ilma. Lumi pieksää kasvoja heti, kun pistää päänsä ulos käytävästä. Kaikki on harmaata. Mustat kivet häämöit-51

tävät kiviröykkiöstä lumen alta. Tuskin erottaa enää tummaa kallio-seinää. Mihin ikinä katseensa kääntää, merelle tai vuonolle, kaikkialla on sama lyijynraskas hämäryys. Olemme eroitetut muusta maailmasta ia suljetut omaan itseemme. Tuuli puhaltaa ja lennättää lunta edellään. Ylhäällä vuorten harjanteilla vinkuu se ja ulvoo

basalttiseinämien onkaloissa ja halkeamissa samaa ikuista säveltään, jota se menneet vuosituhannet on laulanut ja jota se yhä laulaa tulevina vuosituhansina. Lumi kaartelee pyörteissä kuten se ikuisesti aikojen vaihteluissa on kaarrellut. Se täyttää halkeamat ja syvennykset, mutta kiviä vuorten rinteillä ei se voi peittää, mustina kuten aina törröttävät ne pimeässä yössä. Majan ulkopuolella juoksentelee lämpimikseen kaksi olentoa talviyössä kuin kaksi haamua, ja niin saavat he juosta päivä päivältä sillä polulla, jonka ovat sinne tallanneet, kunnes kevät saapuu.

Maanantaina, joulukuun 2 p:nä.

Kettu tekee meille kepposiaan. Kaikki, mitä se irti saa, vie se mukanaan. Kerran oii se jyrsinyt poikki hihnan, jolia talja oli kiinnitetty oven eteen. Vähän yäliä kuulemme sen siellä nakertavan. Silloin menemme ulos ja koputamme käytävän kattoon. Tänään on se vienyt meiltä purjeen, jossa säilytimme suolaisenveden jäätä. Häm-inästyksemme oli suuri, kun menimme jäätä noutamaan ja purje o i poissa. Heti tiesimme kenen työtä se oli. Mutta purjeesta emme tahtoneet millään ehdolla luopua, siitähän riippui ensi kevään matka Huippuvuorille. Pimeässä haimme sitä kivilouhikosta, tasangolta ja mereltä. Kaikkialta etsimme, mutta emme löytäneet. Lopetimme toivottoman etsiskelyn ja Johansen meni noutamaan uutta jäätä. Silloin löysikin hän purjeen rannalta. Iloitsimme suuresti. Ihmeeilistä oli, että kettu oli jaksanut kantaa niin pitkälle purjeen, joka oli täynnä jäitä. Tiellä oli purje auennut ja sil om oli se sen jättänyt. Mutta mitä se tekee tällaisilla tavaroilla? Tarvitseeko se niitä talvipesäänsä? Siltä näyttää. Tahtoisin löytää sen pesän saadakseni pois lämpömittarini, purjelankakeräni, harppuuniköyden ja muut kallisarvoiset esineet, jotka se iurjus on varastanut.

Joulu, ilonaika, lähestyy. Siellä kotona on kaikilla kiirettä ja touhua, niin kiirettä, etteivät tiedä, miten aikaa kaikkeen riittäisi. Meillä ei ole mitään tehtävää. Täällä on vain kysymys siitä, miten saada aika kulumaan. Nuku, nuku! Liedellä porisee iloisesti pata. Istun aamiaista odotellen, katselen leimuaviin liekkeihin ia ajatukseni rientävät kauas, kauas. — Lampun ääressä istuu hän talvi-illoin ja ompelee. Hänen vieressään seisoo pieni, sinisilmä ja kultakutri tyttö leikkien nukella.52

Hän katsoo lapseen hellästi ja silittää päätä, mutta silmänsä kostuvat ia kyynel vierähtää työlle.

Johansen nukkuu vierelläni. Hän hymyilee unissaan. Poika parka! Hän luulee olevansa kotona joulua viettämässä. Mutta nuku vain — nuku ja uneksi! Talvi kuluu ja tulee kevät, elämän kevät.

Sunnuntaina, joulukuun 22 p:nä.

Olin eilen illalla kauan aikaa kävelemässä. Sillä aikaa piti Johansen majassamme perinpohjaisen jou:usiivouksen. Liedestä hän raapi tuhan, keräsi luut ja lihanjätteet ja heitti ne ulos. Sitten irroitti hän jään, joka oli muodostanut erilaisten jätteiden kanssa paksun kerroksen lattiaan, niin että maja oli käynyt matalaksi.

Revontulet ovat ihmeelliset. Vaikka kuinka useasti näkisi tuota omituista valoleikkiä, ei siihen koskaan väsy. Ei voi irtaantua siitä. Katse ia henki on kuin lumottu. Idästä vuorten takaa alkaa näkyä kellertäviä aavemaisia va onheijastuksia käänkuin kauka<sen tulipalon loimua. Se laajenee. Pian on koko itäinen taivas yhtenä ainoana tulimerenä. Nyt se heikkenee ja kokoontuu loistavan kirkkaaksi utu-vyöhykkeeksi, joka ulottuu iounaiseen. muualla on vain siellä tääl!ä heikkoja valoviiruja. Hetkisen kuluttua syöksyy äkkiä tulivyöhyk-keestä säteitä, jotka ulottuvat melkein taivaanlaelle saakka. Sitten tulee yhä useampia; ikäänkuin toisiaan takaa ajaen kiitävät ne hurjassa leikissä idästä länteen y i valovyöhykkeen. Tuntuu siltä kuin ne kiiruhtaisivat kaukaisesta etäisyydestä yhä lähemmäs. Mutta äkkiä tulvahtaa keskitaivaalta sädehuntu pohjoiselle taivaalle, niin kirkas ja hieno, kuin olisi se hienoimmista kimaltelevista hopeasäi-keistä. Onko se Surtr-jättiläinen, joka tarttuu suureen hopeaharp-puunsa, jotta kielet värähtävät ja heläjävät Muspelheimin liekkien loimussa. Niin, soittoa se on, rajua ja raivoisaa täi Surtrin poikien villiä sotatanssia. Toisinaan se on vienoa ja leikkivää kuin hopea-aaltojen hiljainen Iäikyntä, joka vie ajatukset kaukaiseen, tuntemattomaan maailmaan.

Nyt on talvipäivän seisaus ja aurinko on alimmillaan. Keskipäivällä erottaa siitä etelässä vuorten takana heikon kajastuksen. Nyt se taas alkaa nousta pohjoiseen päin. Päivä päivältä tulee valoisampaa ja aika kuluu nopeammin.

Kävelymatkoillani katselen Jupiteria, kodin tähteä, joka tuikkii vuoriharjanteitten yläpuolella. Se hymyilee meille

ja minä tunnen hyvän suojelushenkeni. Enkö siis luottaisi tähteeni ja uskoisi jälleennäkemiseen!53

Tiisiaina, joulukuun 24 p:nä.

Tänään osoitti lämpömittari kello kahdelta iltapäivällä — 24° C. On siis jouluaatto. Kylmää ja tuulista on ulkona, kylmää ja vetoista on sisällä. Kuinka yksinäistä! Meillä ei koskaan ole ollut tällaista jouluaattoa.

Nyt soivat kotona joulukellot. Halki ilman kuulen kellojen kumah-duksen kirkontornista. Kuinka kauniilta se kajahtaa!

Nyt sytytetään joulukuusen kynttilät, lapsiparvi lasketaan sisään, ja iloiten ja riemuiten pyöritään kuusen ympärillä. Päästyäni jälleen kotiin pidän lapsille joulujuhlan. Nyt on ilon aika, ja joka mökissä siellä kotona on juhla.

Tiistaina, joulukuun 31 p:nä.

Tämäkin vuosi on loppunut. Se on ollut omituinen, mutta siitä huolimatta melko hyvä.

Kotona soitetaan vanha vuosi menneeksi. Meidän kirkonkellonamme, on jäätävän kylmä tuuli, joka raivoten ulvoo ja vinkuu lumi-aavikoilla ia jäätiköillä. Se kiskaisee lunta pilveksi korkealle ilmaan ja lakaisee sitä päällemme vuorenharjanteilta. Kaukana vuonolla näkee lumen ryöppyävän ja lumihiutaleiden kimaltelevan kuutamossa. Kuu kulkee rauhallisena ja äänetönnä vuodesta vuoteen. Se paistaa sekä hyville että pahoille eikä välitä vuodenvaihteista, ei puutteesta eikä kaipauksesta. Täällä olemme yksinämme, turvattomina satojen penikulmien päässä kaikesta, mikä on meille kallista. Mutta ajatukset lentävät viipymättä hiljaista tietään. Jälleen kääntyy lehti iäisyyden kirjassa. Uusi, puhdas lehti aukeaa, eikä kukaan tiedä, mitä sille kirjoitetaan.

Keskiviikkona, tammikuun 8 p:nä.

Eilen illalla lennätti tuuli rinteeltä reen, johon lämpömittari oli kiinnitetty. Ulkona on myrskyinen ilma, raivokas tuuli salpaa ihmiseltä hengen, kun vain pistää päänsä ulos. Täällä me makaamme ja koetamme nukkua, nukkua aikaa kuluttaaksemme. Aina ei sitäkään voi tehdä. Oi, näitä pitkiä, unettomia öitä, jolloin kääntyy toiselta kyljeltä toiselle, vetää jalat koukkuun lämmittääkseen niitä edes vähän, ja jolloin odottaa vain yhtä asiaa koko maailmassa — unta. Väsymättä askartelevat ajatukset kodissa. Mutta pitkä, raskas ruumiini etsii turhaan sopivaa asentoa epätasaisilla kivillä. Aika kulkee ryömien. Tänään on pikku Livin syntymäpäivä. Hän on nyt kolmen vuoden vanha ja on varmaan jo iso tyttö. Pikku raukka! Sinä et54

kaipaa isääsi. Ensi syntymäpäivilläsi saan minäkin toivottavasti olla luonasi. Meistä tulee hyvät ystävät. Sinä saat ratsastaa selässäni ja minä kerron sinulle Pohjolan karhuista, ketuista, mursuista ja muista ihmeellisistä eläimistä. — Ei, minä en kestä sitä ajatusta!

Lauantaina, helmikuun i p:nä.

Omituista elämää on tämä makaileminen maanalaisessa majassa koko talven ilman minkäänlaista työtä. Miten ikävöimme kirjoja! Kuinka hauskaa oli elämä »Framilla», jossa meillä oli kokonainen kirjasto! Kaikki keskusteluaiheet ovat aikoja sitten jo perinpohjin pohditut, eikä ole montakaan asiaa, iosta ei olisi mielipiteitä vaihdettu. Paras huvi on toisillemme kuvata, miten ensi talvena kotona otamme korvauksen kaikesta siitä, mistä nyt oli saatu kieltäytyä. Olemme oppineet panemaan arvoa elämän hyvyyksille, kuten ruoalle, juomalle, vaatteille, jalkineille, kodille, isänmaalle, hyville naapureille j. n. e. Usein koetamme arvioida, miten pitkälle »Fram» on ajautunut ja voisiko se mahdollisesti päästä kotiin Norjaan ennen meitä. Se oli tärkeä kysymys, johon oli vaikea vastata. Huolestuneina ajattelimme sitä mahdollisuutta, että se palaisi kotiin ennen meitä. Mitä ajattelisivat ystävämme kohtalostamme? Tuskin kukaan uskaltaisi toivoa näkevänsä enää meitä.

Vaatteemme olivat kauheassa kunnossa. Kun tahdoimme viettää hupaisan hetken, niin ajattelimme suurta, valoisaa ja siistiä myymälää, jonka seinillä riippui uusia, siistiä, pehmeitä ja villaisia pukuja, joista saimme valita mitä halusimme. Ollapa meillä puhtaat paidat, liivit, alushousut, oivalliset lämpimät nutut ja vielä lisäksi villaiset sukat ja huopasaappaat — voisiko suloisempaa ajatella! Ja rooma'ainen sauna! Usein istumme tuntikausia

makuusäkissä vierekkäin keskustellen näistä asioista. En voi kuvitella, miltä tuntuisi heittää pois raskaat ja rasvaiset ryysyt. Ne tarttuvat kiinni ruumiiseen kuin olisi niissä liimaa. Jalat tuottivat meille eniten tuskaa. Housut tarttuivat polvien kohdalla kiinni ihoon ja iiikkuessamme hankautui reiden sisäpuoli verille. Suurel'a vaivalla sain nämä veriset haavat varjelluksi lialta ja rasvalta. Alituisesti sain pestä niitä sammalilla ja apteekistamme otetuilla pienillä haavakangaspalasilla. Lampulla lämmitin pienessä pukissa vähän vettä. En koskaan ennen ole ymmärtänyt, mikä suurenmoinen keksintö itse asiassa saippua on. Teimme kaikellaisia kokeita saadaksemme pahimman lian pestyksi, mutta kaikki olivat melkein yhtä tuloksettomia. Vesi ei pystynyt rasvaan, oli parempi hangata sammaleilla ja hiekalla. Hiekkaa saimme tar-55

peeksi majan seinistä. Mutta paras keino sittenkin oli voidella kätensä lämpimällä karhunverellä ia traanilla ja kuivata ne sammalilla. Silloin ne tulivat valkoisiksi ja pehmeiksi kuin hienot naiskädet. Oli vaikea uskoa, että ne kuuluivat meidän ruumiiseemme. Ellei ollut näitä pesutarpeita, oli toinen hyvä keino. Me raaputimme lian ihosta veitsellä.

Jos oli vaikea pitää ruumistaan puhtaana, niin aivan mahdotonta oli vaatteiden pesu. Koetimme sitäkin monella tavalla. Keitimme paitojamme tuntikausia padassa. Kun otimme ne sieltä, olivat ne yhtä rasvaiset kuin sinne pantaessakin. Sitten koetimme vääntää niistä traanin pois. Se onnistui paremmin. Tepsivin keino oli keittää ne ja lämpiminä raaputtaa niitä puukolla. Hampailla ja vasemmalla kädellä pitelimme niistä kiinni ja levittelimme niitä; oikealla kädellä raaputimme rasvaa, jota kertyi niistä hämmästyttävän paljon. Kuivattuamme paidat puimme ne päällemme ja ne tuntuivat meistä melkein puhtailta. Raaputettu rasva käytettiin polttoaineena.

Tukan ja parran annoimme vapaasti kasvaa. Olihan meillä sakset, joilla olisimme voineet leikata tukkamme. Mutta koska vaatevarastomme oli pieni, arvelimme, että oli viisainta antaa tukan, joka jo ulottui hartioille saakka, kasvaa ja lämmittää niskaa. Se oli pikimusta kuten kasvommekin. Kun keväällä päivän valossa näimme toisemme, loistivat hampaat ja silmävalkuaiset kammottavan valkoisilta. Olimme kuitenkin toistemme ulkonäköön niin tottuneet, ettemme siinä mitään erikoisempaa huomanneet. Vasta kun tulimme ihmisten keskuuteen ja huomasimme, etteivät he olleet samaa mieltä, älysimme, että ulkoasussamme oli moittimisen varaa.

Niin kului aika.

Tiistaina, helmikuun 25 p:nä.

Tänään on hyvä ilma oleskella ulkona. On jo kevään tuntua luonnossa. Olemme nähneet ensimmäiset linnut. Kerran taas saimme kuulla niiden iloista viserrystä, joka herätti vastakaikua sydämissämme. Se oli ensimmäinen tervehdys elämästä. Siunatut linnut, miten terve-tulleet olette!

Olimme vähitellen varustautuneet matkaa varten. Meillä oli tarpeeksi lihaa ja rasvaa. Teimme matkavalmistuksia. Vielä oli paljon tehtävää. Villapeitteistä ompelimme uudet vaatteet. Tuulivaatteet paikattiin, jalkineet pohjattiin ja karhunnahasta tehtiin töppösiä ja kintaita. Sitten oli vielä laitettava karhunnahkainen makuusäkki. Tämä kaikki vei aikaa, ja me työskentelimme tästä lähtien varhaisesta56

aamuhetkestä myöhään iltaan neula kädessä. Asuntomme oli äkkiä muuttunut suutarin ja räätälin työhuoneeksi. Kylki kyljessä istuimme makuusäkissä kivilavitsalla ommellen ja kotimatkaa ajatellen. Lankaa saimme purkamalla muutamia pumpulisia säkkejä.

Kun otimme esille varastot, jotka olimme kaivaneet maahan talven tultua, ja avasimme säkit, niin huomasimme, että niissä oli kurjia jätteitä ruokavaroista, jotka kerran olivat olleet hyviä, mutta nyt olivat homehtuneita ia viimesyksyisen kosteuden turmelemia. Jauhomme, kallisarvoiset jauhomme olivat homehtuneet ja ne piti heittää pois. Suklaa oli kosteassa sulanut, siitä ei ollut mihinkään, ja pemmi-kaani — se oli omituisen näköistä, maistoimme sitä, mutta — pois oli sekin heitettävä. Sitten oli vielä vähän kala- ja aleuronaattijau-hoja ja kosteata, puoleksihomehtunutta leipää, jonka huolellisesti keitimme traanissa, osaksi sen vuoksi, että siitä haihtui kosteus rasvassa keitettäessä, osaksi sen vuoksi, että siihen imeytyi rasvaa, joka lisäsi sen ravintoarvoa. Meistä maistui se erinomaiselta ja me säilytimme sitä huolellisesti juhlatilaisuuksia ja sellaista aikaa varten, jolloin

kaikki muu ruoka oli syöty loppuun. Jos olisimme voineet kuivata karhunlihaa, olisimme siitä saaneet erinomaista evästä, mutta ilma oli niin raaka ja kylmä, että kuivumaan ripustetut lihaviipaleet kuivuivat vain puoleksi. Ei ollut muuta neuvoa kuin ottaa mukaan niin paljon raakaa lihaa ja rasvaa kuin kuljettaa voimme.

Tärkein osa varustuksistamme olivat ampuma-aseet. Onneksi olivat ne säilyneet hyvässä kunnossa. Puhdistimme pyssyt ja voitelimme ne traanilla. Meillä oli vielä vähän vaseliinia ja öljyä lukkoja varten. Kun laskimme ampumatarpeemme, huomasimme iloksemme, että meillä oli vielä noin sata luotia ja satakymmenen haulipanosta. Siinä oli ampumatarpeita hätätilassa useaksikin talveksi.

Kotimatkalla.

Tiistaina, toukokuun ig p:nä.

Olimme vihdoin valmiit lähtemään matkalle. Reet olivat kuormitetut ja köytetyt. Viime työksemme valokuvasimme majamme ulko-ja sisäpuolelta. Sinne jätimme matkastamme lyhyen selonteon, joka kuului näin:

»Tiistaina, toukokuun 19 p:nä 1896.

Olimme jäätyneet kiinni 22 p:nä syyskuuta 1893 Kotelnyjn pohjoispuolelle noin 78° 43' pohj. lev. Ajauduimme seuraavana vuonna*Etelään.*57

luoteeseen, niinkuin olimme odottaneetkin. Johansen ja minä lähdimme »Framista» maaliskuun 14 p:nä 1895 noin 84° 4' pohj. lev. ja 102° it. pit. pyrkiäksemme pohjoiseen. Retkikunnan johto »Framilla» uskottiin Sverdrupille. Pohjoisessa emme löytäneet maata. Huhtikuun 6 p:nä 1895 täytyi meidän kääntyä takaisin noin 86° 14' pohj. lev. ja noin 95° it. pit., kun jää kävi mahdottomaksi kulkea. Suuntasimme kulkumme Kap Fligelyä kohti, mutta kun kellomme olivat pysähtynet, niin emme varmasti tietäneet pituusastettamme, ja elokuun 6 p:nä 1895 tulimme neljälle jäätikönpeittämälle saarelle, tämän saariston pohjoispuolelle, noin 81° 30' pohj. lev. ja noin 7° itään tältä paikalta. Tänne tulimme elokuun 26 p:nä 1895 ja meistä oli varminta talvehtia täällä. Elimme karhunlihalla. Tänään lähdemme etelään päin maata pitkin pyrkiäksemme lyhyintä tietä Huippuvuorille. Otaksumme olevamme Gillis-maalla.

Fridtjof Narisen.»

Illalla kello seitsemän jätimme talvi-asuntomme ja aloitimme vaelluksemme etelään. Talven kuluessa olimme saaneet niin vähän liikuntoa, että olimme kankeita kulkemaan, ja reet täyteen lastattuine kajakkeineen olivat raskaat vetää. Jotta emme rasittuisi alussa liiaksi, mutta saisimme kuitenkin jäsenet notkistumaan ennenkuin todelliset ponnistukset alkoivat, kuljimme ensimmäisenä päivänä vain pari tuntia ja pystytimme sitten tyytyväisinä teltan. Ihmeellinen onnen tunne valtasi meidät tietäessämme, että olimme matkalla ja että kulkumme kävi kotia kohti.

Tiistaina, kesäkuun 2 p:nä.

Täällä olemme maanneet lumikuopassa toukokuun 21 p:stä alkaen ja kastumme yhä enemmän. Tiedämme, että on jo kesäkuu, jolloin kotona on niin kaunista, emmekä me ole päässeet tätä edemmäksi. Mutta nyt ei voi enää kauan kestää, ennenkuin olemme siellä. Oi, miten raskasta on tätä ajatella!

Perjantaina, kesäkuun 12 p:nä.

Ilmasta näimme, että etelässä täytyy olla avovettä, ja kulkiessamme edelleen kuulimme iloksemme merenkäynnin kohinaa. Vaikka tuuli oli kääntynyt lännen puoleen, toivoimme kuitenkin voivamme purjehtia jäänreunaa pitkin, ja päätimme kulkea lyhyintä tietä avovedelle. Pian olimme jäänreunalla, josta vihdoin näimme sinisen vedenpinnan leviävän eteemme.

Nopeasti olivat kajakit yhteen kytketyt ja purje nostettu. Toi-58

vorfime ei pettänyt ja purjehdimme koko päivän länteen päin jäänreunaa pitkin. Vihdoinkin olimme siis sen maan eteläpuolella, jossa olimme niin kauan kulkeneet ja jossa olimme viettäneet pitkän talven

Illalla laskimme jäänreunalle oikaistaksemme vähän jalkojamme. Ne olivat jäykistyneet kajakissa istumisesta. Tahdoimme myöskin tähystellä minkälaiselta vesi näytti lännessä ja nousimme siksi eräälle kukkulalle.

Siellä korkealla seisoessamme huusi johansen äkkiä: »Seis! Kajakit ovat irtautuneet!» Juoksimme alas niin nopeasti kuin pääsimme. Kajakit olivat jo pienen matkan päässä ja ajatutuivat hyvää vauhtia poispäin. Köysi oli pettänyt. »Tässä kelloni!» sanoin Johansenille ja annoin sen hänelle. Niin nopeasti kuin mahdollista riisuin muutamia vaatteitani voidakseni paremmin uida. Kaikkia en uskaltanut heittää yltäni, sillä silloin olisin helposti voinut saada suonenvetoa. Hyppäsin veteen. Mutta tuuli puhalsi jäältäpäin ja tarttui keveitten kajakkien korkeaan takilaan ia kiidätti niitä aika vauhtia edemmäs. Vesi oli jääkylmää. Raskasta oli uida vaatteet päällä, ja kajakit ajautuivat yhä kauemmas nopeammin kuin minä uin. Minusta näytti toivottomalta koko yritykseni. Mutta siellä meni kaikki toivomme! Kaikki, mitä omistimme, oli kajakeissa, meillä ei ollut edes veistä mukanamme. Jos saan suonenvedon ja uppoan, tai jos käännyn takaisin ilman kajakkeja, on seuraus oleva sama. Ponnistin siis viimeiset voimani. Kun väsyin, käännyin selälleni uimaan. Silloin näin Johansenin kulkevan rauhatonna jäällä edestakaisin. Poika parka! Hänellä ei ollut rauhaa missään. Hänestä tuntui hirveältä, ettei hän voinut tehdä mitään. Toivottomalta näytti hänestä minunkin ponnisteluni. Jos hän olisi heittäytynyt veteen, ei se olisi asiaa rahtuakaan parantanut. Jäljestäpäin sanoi hän minulle, että se oli kamalin hetki hänen elämässään. Kääntyessäni uudelleen ympäri huomasin lähestyneeni kajakkeja, ja se antoi minulle uusia voimia. Vähitellen tunsin jäse-nieni kangistuvan ja käyvän tunnottomiksi. Tiesin, etten kauan enää jaksaisi niitä liikuttaa. Mutta eihän matkakaan enää ollut pitkä. Kunhan jaksaisin kestää vielä vähän aikaa, niin olisimme pelastetut. Ja minä uin edelleen. Yhä heikommiksi kävivät vetoni, mutta yhä lähemmäksi myöskin pääsin, ja toivoni elpyi uudelleen. Lopulta ojensin jo käteni ja tartuin sukseen, joka oli poikittain peräpuolella. Vedin itseni kajakin laidalle — olimme pelastetut.

Yritin nousta kajakkiin, mutta koko ruumiini oli kylmästä niin jäykistynyt, että se oli mahdotonta. Hetkisen aikaa jo luulin, että kaikki sittenkin oli ollut turhaa. Näin pitkälle olin päässyt, mutta ylös ve-59

neeseen en jaksanut nousta. Lopulta sain kuitenkin toisen jalkani viskatuksi reen laidalle ja siitä vähitellen kiskoin itseni ylös. Siinä nyt istuin, mutta olin kylmästä niin jäykkä, että melominen tuntui vaikealta. Ei myöskään ollut helppoa soutaa kahta alusta. Vedin airoilla muutaman kerran ensin toiselta puolelta ja sitten astuin toiseen kajakkiin soutaakseni siltäkin puolelta. Jos olisin voinut erottaa kajakit, soutaa toista ja hinata perässä toista, hiin olisi kaikki käynyt helposti. Mutta sitä en uskaltanut tehdä, sillä ennenkuin olisin saanut kajakit eroitetuksi, olisin kangistunut jäykäksi. Lämpimikseni soudin voimaini takaa. Luulin kylmän tehneen minut tunnottomaksi, mutta kun tuulenpuuska tuli seisoessani ohut, märkä villapaita ylläni, tunkeutui se jäätävänä läpi ruumiin. Minua värisytti ja hampaat kalisivat suussa. Soutaminen onnistui kuitenkin, ja lämpimän varmaan saisin, kunhan vain pääsisin jäälle. Kajakkien edessä uiskenteli kaksi ruokkia. Ajatus saada illalliseksi linnunpaistia oli liian houkutteleva, varsinkin kun ruokatavarat olivat vähissä. Otin pyssyni ja ammuin ne yhdellä laukauksella. Johansen kertoi minulle jäljestäpäin, että hän laukauksen kuultuaan oli säikähtänyt pahasti, luullen jonkun onnettomuuden tapahtuneen. Hän ei voinut ymmärtää, mitä minä puuhailin. Kun hän näki minun soutavan ja nostavan ylös kaksi lintua, luuli hän minun menettäneen järkeni. Lopulta pääsin jään reunalle, mutta virta oli vienyt minut pitkän matkan päähän maihinnousupaikaltamme. Johansen tuli pitkin jäänreunaa, hyppäsi kajakkiin vierelleni, ja pian olimme soutaneet vanhalle paikallemme. Olin perin näännyksissä ja töin tuskin pääsin jäälle. Minun oli vaikea pysyä pystyssä, mutta siinä seistessäni väristen ja tutisten, riisui Johansen yltäni märät vaatteeni ja antoi minulle kuivat sijaan. Hän levitti jäälle makuusäkin, jonka sisään kietouduin oikein huolellisesti. Sitten peitti Johansen minut purjeella ja kaikella, mitä hän löysi, suojatakseen minua kylmältä. Kauan makasin vilusta väristen, mutta vähitellen palasi lämpö ruumiiseeni. Jalkani olivat yhä tunnottomat kuin jääpuikot, mutta ne olivatkin olleet alastomina vedessä. Sillä aikaa kun Johansen pystytti teltan ja valmisti illallisen ampumistani linnuista, nukahdin. Hän antoi minun rauhassa nukkua. Herätessäni oli illallinen ollut kauan aikaa valmiina ja kiehui hiljaa poristen tulella. Ruokit ja kuuma keitto karkoittivat uintiretkelläni saamani viimeisetkin vaivat. Vaatteeni riippuivat yön ulkona ja olivat seuraavana päivänä melkein kuivat.

Seuraavana aamuna (maanantaina, kesäkuun 15 p:nä) kello puoii kaksi lähdimme jatkamaan matkaamme tyynen, kauniin sään vallitessa. Näimme lukemattomia mursuja. Edellisenä päivänä olivat ne60

tulleet melko lähelle meitä, sukeltaneet pinnalle kajakkiemme vieressä ja seuranneet meitä pitkät matkat, tekemättä kuitenkaan mitään vahinkoa. Minä olin sitä mieltä, että mursut ovat uteliaita ja itse asiassa vaarattomia, mutta Johansen ei oikein tuntunut yhtyvän mielipiteeseeni. Hän selitti kokemuksemme osoittavan päinvastaista ja tuumi, ettei varovaisuus ole haitaksi. Koko päivän näimme niitä laumoittain. Ne seurasivat meitä pitkälle ja tungeskelivat kajakin ympärillä. Pysyttelimme lähellä jään reunaa, ja jos mursu tuli liian lähelle, soudimme, jos mahdollista, vedenpinnan alla olevalle »jäänjalalle.» Samoin pysyttelimme toistemme läheisyydessä tai vierekkäin. Soudimme ohi suuren mursulauman, joka makasi jäällä. Pitkän matkan päähän kuulimme niiden mylvinän.

Aamupuolella tuntui kulkumme turvallisemmalta, kun emme vähään aikaan nähneet mursuja. Äkkiä huomasimme kuitenkin suuren mursun sukeltavan esiin kajakkiemme edessä, johansen, joka oli edellä, laski heti jäänjalalle. Vaikka tämä tuntui minusta liialliselta varovaisuudelta, päätin seurata hänen esimerkkiään. En ollut vielä päässyt sinne asti, kun mursu äkkiä oli vierelläni, heittäytyi kajakin laitaa vasten, asetti toisen etujalkansa kannelle, koetti saada kajakin kaatumaan, ja iski torahampaillaan kajakin kylkeen. Koetin pitää lujasti kiinni, etten joutuisi veteen ja iskin kaikin voimin otusta airolla kalloon. Vielä kerran tarttui mursu kajakkiin ia kallisti sitä niin pahasti, että kansi joutui melkein veden alle. Sitten hellitti se ja kohosi aivan pystyyn. Minä tartuin pyssyyni, mutta samassa kääntyi mursu ja katosi yhtä äkkiä kuin oli ilmestynytkin. Kaikki tämä tapahtui muutamassa silmänräpäyksessä, ja olin juuri sanomaisillani Johan-sertille, että voimme olla onnelliset, kun pääsimme tästä seikkailusta niin vähällä. Silloin huomasinkin, että jalkani kävivät märiksi. Minä kuuntelin ja kuulin veden lorisevan kajakkiin. Silmänräpäyksessä oli käännyttävä ja soudettava jäälle. Tunsin jo vaipuvani. Nyt oli kiiruhdettava, sillä kajakki täyttyi täyttymistään vedellä. Jään reuna oli korkea ja lohkeileva. Onnistuin pääsemään kuitenkin ylös. Johansen kallisti uppoavaa kajakkia niin paljon, että reikä joutui vedenpinnan yläpuolelle ja sitten saimme sen kuljetetuksi sellaiselle paikalle, missä jää oli niin matalaa, että voimme kiskoa sen ylös. Kaikki mitä omistin uiskenteli likomärkänä kajakin sisässä. Eniten suretti minua se, että vesi oli tunkeutunut valokuvauskoneeseen ja kenties turmellut kallisarvoiset valokuvani. Täällä on siis viivyttävä. Koko maallinen omaisuuteni on levitetty kuivumaan, ja edessäni on kajakki, joka on paikattava, ennenkuin uudelleen lähdemme mursuja kohtaa-61

maan. Aika repeämän oli mursu tehnyt kajakkiin, ainakin 14 senttimetriä pitkän. Onni, ettei pahemmin käynyt, Helposti olisi se voinut torahampaillaan iskeä reiteeni. Huonosti olisi minun käynyt, jos olisimme olleet kauempana jäänreunasta. Makuusäkki oli likomärkä. Sen väänsimme niin hyvin kuin mahdollista, käänsimme karvat ulospäin ja nukuimme siinä yömme erinomaisesti. Saman päivän iltana kirjoitin: »Tänään olen paikannut kajakkini. Olemme sivelleet steariinilla kaikki saumat molemmissa kajakeissa, joten voimme jatkaa matkaa eheillä aluksilla. Mursut uivat jäänreunan ulkopuolella, tuijottivat meihin suurilla, pyöreillä silmillään, röhkivät, puhaltelivat ja kiipesivät jäänreunaa ylös ja alas aivan kuin haluten aiaa meidät pois.

Tiistaina, kesäkuun 23 v:nä.

Mitä on tapahtunut? En vieläkään voi sitä oikein käsittää. Kuinka loppumattomasti on yllätyksiä matkailijan elämässä! Muutamia päiviä sitten taistelin mursujen kanssa henkeni kaupalla. Kokonaisen vuoden olen villi-ihmisen tavoin elänyt, siinä tietoisuudessa, että vielä on edessä pitkä matka yli jään ja meren, halki tuntemattomien seutujen, matka täynnä yllätyksiä, täynnä pettymyksiä, joihin tosin olemme tottuneet — ja nyt elämme sivistyneen eurooppalaisen elämää kaiken sen ympäröimänä, mitä sivistys voi tarjota, ylellisyyttä ja mukavuutta yllin kyllin, vettä, saippuaa, pyyheliinoja, puhtaita villavaatteita, kirjoja ja kaikkea, mitä olemme menneitten kuukausien kuluessa katkerasti kaivanneet.

Vähän jälkeen puolen päivän, kesäkuun 17 p:nä, nousin aamiaista valmistamaan. Olin hakenut vettä meren rannalta, sytyttänyt tulen, leikannut lihan ja pannut sen pataan ja juuri vetänyt saappaan toisesta jalastani ryömiäkseni jälleen makuusäkkiin, kun huomasin, että sumu eilisestä oli hiukan hälvennyt. Minä ajattelin, että oli hyvä käyttää tilaisuutta hyväkseen ja tähvstellä ympärilleen. Vedin saappaan jälleen jalkaani ja lähdin läheiselle kummulle katsellakseni sieltä kauempana olevaa maata.

Maalta päin puhalsi vieno tuulenhenki, joka toi mukanaan vuorilta ihmeellisen melun tuhansista lintujen äänistä. Kun tätä elämän laulua kuuntelin ja näin ruokkiparven lentelevän edestakaisin yläpuolellani silmän seuratessa rantaviivaa, levätessä tummilla, alastomilla vuoriseinämillä ja liukuessa yli jääaavikkojen ja jäätiköiden, joita, kuten luulin, ei koskaan ihmissilmä ollut katsellut, joille ei ihmisjalka ollut astunut ia jotka lepäsivät sumun verhoamina arktisessa majesteetti-62

suudessaan — niin silloin sattui korvaani ääni, joka muistutti siinä määrin koiran haukuntaa, että vavahdin. Se kuului vain pari kertaa, mutta se ei voinut olla mitään muuta. Minä terotin kuuloani, mutta en erottanut muuta kuin lintujen kirkunaa. Olin kai erehtynyt, linnut ne vain melusivat. Katseeni kääntyi läntisiin saariin ja väyliin. Silloin kuului uudelleen haukuntaa, ensin yksinäisiä haukahduksia, sitten oikeata haukuntaa. Kuulin kahdenlaista ääntä, karkeampaa ja kimakampaa, siitä ei enää ollut epäilystäkään. Samassa muistin, että edellisenä päivänä olin kuullut kaksi paukahdusta, jotka muistuttivat pyssyn laukausta, mutta jotka sitten selitin jään paukahtami-seksi. Minä huusin Johansenille kuulleeni koirain haukuntaa. Johan-sen hypähti ulos säkistä, jossa oli nukkunut, ja riensi luokseni. »Koiria?» Ei hän heti sellaista voinut uskoa, vaan meni itse kummulle omin korvin kuullakseen, sillä aikaa kun minä valmistin aamiaista. Hän epäili asiaa, mutta luuli hänkin kuulleensa pari kertaa jotakin, ioka saattoi olla koiran haukuntaa. Se häipyi pian lintujen meluun, ja huomioonottaen kaikki asianhaarat oli hänestä selvää, että olimme erehtyneet ja kuulleet vain lintujen ääniä. Sanoin hänelle, että hän saa uskoa, mitä tahtoo, minä joka tapauksessa lähden liikkeelle. Kärsimättömänä ahmin aamiaiseni. Olin sekoittanut viimeiset maissijauhot velliin siinä varmassa uskossa, että illalla saisimme tarpeeksemme jauho-ruokaa. Syödessämme keskustelimme siitä, ketä tulokkaat lienevät, maanmiehiäkö vai englantilaisia. Jospa se olisi tuo englantilainen retkikunta, jonka matkaa Frans Josefin maalian meidän lähtiessämme suunniteltiin.

Minä otin esille sukset, kiikarin ja pyssyni ja olin lähtövalmis. Ensin menin kummulle kuunnellakseni ja tähystelläkseni tietä epätasaisella jäällä. Koiran haukuntaa en kuullut, kuulin vain ruokkien ja kuikkien kimeää huutoa ja lokkien kirkunaa. Olinkohan sittenkin kuullut vain näitä ääniä? Epäilys mielessä lähdin liikkeelle. Näin edessäni tuoreita jälkiä. Ne eivät voineet olla ketun jälkiä, ellei täällä elänyt suurempia kettuja kuin muualla. Mutta koiran? Olisiko koira voinut olla yöllä haukkumatta ollessaan meistä vain muutamien satojen askelten päässä tai olisimmeko me voineet olla sen haukkua kuulematta? Se tuntui uskomattomalta. Mutta minkä eläimen jälkiä nämä olivat? Sudenko? Kuljin eteenpäin omituisessa mielentilassa, horjuen varmuuden ja epäilyksen välillä. Tähänkö nyt päättyivät kaikki vaivat, vaikeudet, kieltäymykset ja tuskat? Tuntuihan se uskomattomalta ja kuitenkin — epäilyksen sumusta häämöitti jo varmuus.63

Kuulin jälleen koiran haukuntaa ja nyt selvemmin kuin ennen. Näin yhä enemmän jälkiä, jotka eivät voineet olla minkään muun eläimen kuin koiran. Väliin näin ketunkin jälkiä, mutta ne olivat pieniä. Sitten kului pitkä aika, jolloin ei kuulunut muuta kuin lintujen melua. Jälleen valtasi minut epäilys. Olinko sittenkin erehtynyt? Ehkä kaikki oli vain unta. Silloin muistin koirain jäljet, ne ainakin olivat todellisia.

Ihmeellisten tunteiden vallassa jatkoin matkaani maalle päin lukuisten kumpujen yli. Äkkiä luulin kuulleeni ihmisäänen, vieraan äänen ensi kerran kolmeen vuoteen. Sydämeni jyskytti ja veri syöksyi päähän. Juoksin kummulle ja huusin keuhkojen! koko voimalla. Tuon yhden ihmisäänen varassa täällä jääerämaan keskellä tuntui olevan kotimaa ja ne, jotka kotona odottivat. Hiihdin jäälohkareiden ja jää-selänteiden välitse niin nopeasti kuin sukset kantoivat. Pian kuulin uudelleen huutoa ja näin jääkummulta tumman olennon, joka liikkui jääröykkiöiden keskellä. Se oli koira mutta edempänä kulki ihminen. Kuka se oli? Olikohan se Jackson tai joku hänen seuralaisistaan tai ehkä joku maanmiehiäni? Nopeasti lähestyimme toisiamme. Minä heilutin lakkiani, hän teki samoin. Kuulin hänen puhuttelevan koiraa ja kuuntelin. Hän puhui englanninkieltä, ja tultuani lähemmäs luulin tuntevani Jacksonin, jonka muistin kerran nähneeni.

Minä nostin lakkia. Ojensimme toisillemme kättä ja vaihdoimme sydämellisen: »Mitä kuuluu?» Yläpuolellamme oli surnukatto, joka sulki meiltä maailman, jalkojemme alla hauras ahtojää ja taustalla häämöitti maa. Kaikkialla jäätä, sumua ja jäätikköä. Siinä seisoimme vastakkain, hän, sivistynyt eurooppalainen, englantilaisessa, raitaisessa puvussaan ja korkeissa kumisaappaissaan, parta hyvin ajeltuna, tukka kammattuna ja tuoksuen

hyvänhajuiselta saippualta, minkä villin ihmisen terävä aisti heti huomasi — ja minä, villi-ihminen tahraisissa ryysyissä, öljyn ja noen likaamana, kampaamaton tukka ja takkuinen parta savusta mustuneena, kasvojen vaalea väri peittyneenä noki- ja rasvakerrokseen, jota ei lämmin vesi, ei sammaleet, ei rievut eikä veitsikään olleet voineet poistaa. Kukaan ei voinut aavistaa, ken tuo villi ihminen oli ja mistä hän tuli.

Jackson: »Iloitsen suuresti tavatessani teidät.»

»Kiitos, samoin ilahduttaa minua nähdä teitä.»

»Onko laivanne täällä?»

»Ei, laivani ei ole täällä.»

»Kuinka monta teitä on?»

»Minulla on ainoastaan yksi toveri tuolla jäänreunalla.»

Puhellessamme olimme alkaneet kulkea maalle päin. Olin otaksu-nut, että hän oli tuntenut minut tai ainakin arvannut, kuka oli piiloutunut tuon villin ulkonäön alle. sillä en voinut ajatella, että ventovieras muuten otettaisiin niin sydämellisesti vastaan. Äkkiä hän pysähtyi, katsoi minua suoraan kasvoihin ja sanoi reippaasti:

»Olettehan Nansen?»

»Olen kyllä.»

»Jumalan nimessä, miten iloitsen nähdessäni teidät!»

Sitten tarttui hän käteeni ja puristi sitä vielä kerran. Hänen kasvonsa loistivat ystävällisyyttä ja silmänsä säihkyivät ilosta, jonka aiheutti odottamaton kohtauksemme.

»Mistä nyt tulette?» kysyi hän.

»Minä jätin »Framin» 84° pohj. lev. ajauduttuamme kaksi vuotta ja olen käynyt 86° 15' pohj. lev. josta meidän täytyi kääntyä takaisin ja suunnata matkamme Frans Josefin maata kohti. Olimme kuitenkin pakotetut talvehtimaan seudulla, joka on täältä pohjoiseen päin ja olemme nyt matkalla Huippuvuorille.»

»Onnittelen teitä sydämestäni. Olette tehneet kelpo matkan ja minä iloitsen sanomattomasti.siitä, että olen ensimmäinen, joka saan onnitella teitä paluunne johdosta.»

Vielä kerran tarttui hän käteeni ja puristi sitä sydämellisesti. Läin-pimämmin ei minua olisi voitu lausua tervetulleeksi. Tuo kädenpuristus oli muutakin kuin tyhjää muodollisuutta. Vieraanvaraiseen englantilaiseen tapaansa sanoi hän heti, että hänellä oli paljon tilaa meitä varten ja että hän odotti joka päivä laivaansa. Hän kysyi vielä, emmekö heti menisi noutamaan Johansenia ja tavaroitamme. Minä selitin kuitenkin, että kävisi raskaaksi kuljettaa kajakkejamme puristuneella jäällä. Parempi olisi, jos hän voisi lähettää miehiä niitä noutamaan. Johansen kyllä odottaisi kärsivällisesti, jos antaisimme hänelle merkin pyssynlaukauksilla. Sitten ammuimme kumpikin kaksi laukausta. Pian sen jälkeen kohtasimme useampia miehiä: toisen päällikön, herra 'Armitagen, valokuvaajan herra Childin ja lääkärin tohtori Koetlitzin. Heidän lähestyessään antoi Jackson merkin ja ilmoitti heille, kuka. minä olin, jolloin minut vielä kerran lausuttiin sydämellisesti tervetulleeksi. Sitten tapasimme vielä kasvitieteilijän, herra Fisherin, herra Burges-sin ja suomalaisen Blomqvistin. Fisher kertoi minulle myöhemmin, että hän nähdessään miehen jäällä heti oli ajatellut minua, mutta luopunut siitä ajatuksesta kohdatessaan minut ja huomatessaan minun mustan partani ja tukkani, sillä vaaleaveriseksi oli hän kuullut minua kuvattavan. Kun kaikki olivat koolla, kertoi Jackson heille, että olin käynyt 86° 15' pohj. lev. Silloin kajahti seitsemästä voimakkaasta

kurkusta kolminkertainen englantilainen eläköönhuuto, niin että jää-kummut raikuivat. Jackson lähetti miehiä noutamaan Johansenia ja rekiä. Me kuljimme taloa kohden, ja Jackson kertoi, että hänellä oli minulle kotoa kirjeitä, jotka hän sekä viime että tänä keväänä oli ottanut mukaansa siltä varalta, että sattuisimme tapaamaan toisemme. Huomasimme nyt, ettei matka, joka oli erottanut meidät maaliskuussa, ollut pitkä. Jackson oli ollut

talvimajamme eteläpuolella, mutta sieltä oli hänen täytynyt kääntyä takaisin, sillä hänet pysähdytti avovesi, sama avovesi, jonka koko talven olimme nähneet heijastuvan tummana ilmaan. Vasta kun lähestyimme taloa, kyseli hän »Framista» ja ajautumisestamme. Kerroin hänelle lyhyesti matkastamme. Myöhemmin sanoi hän minulle, että hän tapaamisemme ensi hetkestä alkaen oli ollut siinä luulossa, että »Fram» oli ruhjoutunut jäihin ja että me olimme ainoat pelastuneet koko retkikunnasta. Kun hän ensi kerran kysyi jotakin laivasta, luuli hän huomanneensa surullisen ilmeen kasvoillani, eikä uskaltanut senjälkeen enää kajota siihen asiaan. Vieläpä oli kieltänyt miehistöäänkin kysymästä. Vasta jonkun satunnaisen huomautukseni johdosta hän oli erehdyksensä huomannut. Sitten tiedusteli hän tarkemmin »Framista» ja retkikunnan muista jäsenistä.

Tulimme talolle, matalalle, venäläiselle puurakennukselle, joka oli rakennettu tasaiselle penkereelle, entiselle rantaäyräälle vuoren juurelle, joka oli noin 15 m. merenpinnan yläpuolella. Sitä ympäröi talli ja neljä pyöreätä, telttamaista rakennusta, joissa säilytettiin varastot. Me astuimme pieneen, hauskaan tupaan, jonka katto ja seinät olivat viheriällä kankaalla peitetyt. Seinillä riippui valokuvia, piirustuksia, valopainoksia ja hyllyjä kirjoja ja koneita varten. Katossa riippui vaatteita ja jalkineita kuivumassa ja keskellä huonetta olevasta uunista lausuivat kivihiilitulen liekit meidät tervetulleiksi.

Minut valtasi omituinen tunne, kun keskeliä asumatonta, autiota seutua istahdin mukavaan tuoliin. Yhdellä iskulla oli kohtalo karkoit-tanut mielestäni kaiken vastuunalaisuuden ja huolen, jotka olivat minua painostaneet kolmen vuoden ajan. Täältä jäiden keskeltä olin löytänyt turvallisen sataman, ja koittavan päivän kultaiset säteet tuudittivat uneen kolmen vuoden kaipauksen. Velvollisuuteni oli täytetty, työni oli suoritettu, nyt voin levätä, levätä ja odottaa.

Sitten tarjottiin päivällistä. Miten hyvältä maistui leipä, voi, maito, sokeri ja kahvi, joita meillä ei ole ollut kokonaiseen vuoteen, mutta joita kuitenkin olimme suuresti kaivanneet. Viihtyväisyys kohosi huippuunsa, kun saimme heittää pois likaiset vaatteemme, ottaa lämpimän

kylvyn ja puhdistaa itseämme niin paljon kuin yhdellä kerralla oli mahdollista. Vasta useampien päivien ja monien yritysten jälkeen olimme jotakuinkin puhtaat. Kun vielä lisäksi olimme kiireestä kantapäähän puetut pehmeisiin vaatteisiin ja saaneet takkuiset hiuksemme ja partamme leikatuiksi, olimme muuttuneet villi-ihmisistä eurooppalaisiksi. Tämä muutos oli täydellinen ja äkillisempi kuin päinvastainen muutos oli ollut. Miten hauskaa ja miellyttävää oli pukeutua tulematta rasvaisen tahmeaksi. Nyt saattoi Uikkuakin vaatteiden liimautumatta kiinni ihoon.

Pian tulivat Johansen ja toiset miehet kajakkiemme ja tavaroit-temme kera. Johansen kertoi minulle, miten hyväsydämiset englantilaiset olivat tervehtineet häntä ja Norjan lippua voimakkailla hurraahuudoilla, kun he tulivat ja näkivät likaisen villapaidan vieressä bamburuovon nenässä liehuvan lipun, jonka hän oli nostanut minun kehoituksestani, jotta minä osaisin tulla takaisin. Matkalla eivät he antaneet Johansenin vetää rekeä. Hänen täytyi kulkea rinnalla kuten matkustajan. Johansenin mielestä oli tämä mukavin kaikista niistä kulkutavoista, joita olimme käyttäneet ajojäätä pitkin vaeltaessamme!

Hänetkin vastaanotettiin sydämellisesti ja pian oli hänessä tapahtunut samanlainen muutos kuin minussakin.

Täällä elämme levossa ja rauhassa ja odotamme laivaa kotimaasta ja kaikkea sitä, mitä tulevaisuus on mukanaan tuova. Meille tehdään kaikki, mitä voidaan, talvisten kärsimystemme unhottumiseksi.

Sunnuntaina, heinäkuun 26 p:nä.

Vihdoinkin on laiva saapunut. Tänä aamuna heräsin siihen, että joku ravisti minua jalasta. Se oli Jackson, joka ilosta säteillen ilmoitti minulle, että »Windward» oli tullut. Hypähdin ylös ja katsoin ikkunasta. Laiva oli jo lähellä jään reunaa. Se liikkui hitaasti etsien paikkaa, mihin pysähtyä. Miten ihmeellistä laivan näkeminen! Miten korkea oli sen takila! Ja runko oli kuin saari. Se toi mukanaan tietoja suuresta maailmasta.

Niin sanoimme jäähyväiset kotimatkamme viimeiselle pysähdyspaikalle, jossa meille oli osoitettu niin paljon

ystävällisyyttä ja vieraanvaraisuutta. Täysin purjein ja höyryin lähdimme elokuun 7 p:nä kyntämään aaltoilevaa merta suotuisan tuulen vallitessa.67

Elokuun 12 p:nä

näin taivaanrannalla jotakin mustaa häämöittävän. Mitä se oli? Minä katselin sitä keulasta ja näin sen matalana ja tasaisena levenevän etelää kohti. Yhä uudelleen ja uudelleen tähystelin sitä.

Se oli maata, se oli Norjaa!

Minä seisoin kuin kivettyneenä ja katselin yhä ulos yöhön ja tuohon tummaan juovaan. Silloin valtasi minut pelko. Minkälaisia tietoja saisin omaisistani?

Kun seuraavana aamuna nousin kannelle, olimme lähellä maata. Olimme saapuneet paljaalle, alastomalle rannikolle, joka ei ollutsenkut-suvampaa kuin maa, jonka olimme jättäneet, — mutta se oli Norjaa.

»Windward» liukui hiljaa ja huomaamatta liehuvin lipuin Vardön satamaan. Ennenkuin ankkuri oli laskettu, olimme Johansenin kanssa venheessä matkalla sähkösanomakonttoriin. Sitten alkoi kone nakuttaa ja lähettää tietoja maahan ja maailmaan, että kaksi norjalaista napaseuturetkikunnan jäsentä oli terveenä palannut kotiin ja että »Framia» odotetaan syksyn kuluessa palaavaksi.

Pian oli koko kaupunki saanut tietää kahden vastasaapuneen miehen nimet ja katsoessamme ulos ikkunasta oli katu täynnä ihmisiä ja kaupungin kaikissa lipputangoissa ja laivojen mastoissa liehuivat Norjan liput. Sitten alkoi sähkösanomien tulva! Vain hyviä uutisia! Nyt oli surunaika päättynyt.

»Fram» oli vielä poissa. Mutta elokuun 20 p:n aamuna seisoi eräs herra oveni edessä sähkösanoma kädessä ja sanoi tuovansa tietoja, jotka tulisivat ilahduttamaan minua. Vapisevin käsin aukaisin sähkösanoman.

»Fridtjof Nansen.

»Fram» saapunut tänään hyvässä kunnossa. Kaikki hyvin. Lähden heti Tromsöhön. Tervetuloa kotimaahan.

Otto Sverdrup.»

Tuntui kuin olisin tukehtunut, enkä voinut sanoa muuta kuin: »Fram on tullut!» Luin sähkösanoman yhä uudelleen ja uudelleen, ennenkuin tulin vakuutetuksi, etten nähnyt unta. Sitten vallitsi sydämessäni omituinen, iloinen rauha, jollaista en koskaan ennen ollut tuntenut.

Seuraavana päivänä laskimme Tromsön satamaan, jossa »Fram» seisoi vankkana ja leveänä. Omituisin tuntein katselin sen korkeata takilaa jä runkoa, jotka molemmat olivat niin tutut. Kun viimeksi näimme laivan, oli se puoleksi hautautunut jäihin. Nyt keinui se vapaana ja ylpeänä sinisillä aalloilla Norjan vesillä.68

Tapaamistamme en yritäkään kuvata. Uskon, että kaikki olimme saman riemullisen tunteen vallassa: Nyt olemme jälleen kaikki yhdessä, olemme kotimaassa ja retkikunta on tehtävänsä suorittanut!

Syyskuun g p:nä

laski »Fram» Kristianian vuonoon, ja sitä tervehdittiin tavalla, jota ruhtinas voisi kadehtia. Vanhat lujat sotalaivat »Nordstjernen» ja »Elida», uusi, komea »Walkyrie» ja pienet, nopeat torpeedoveneet osoittivat meille tietä. Höyrylaivoja, jotka olivat täpösen täynnä ihmisiä, vilisi ympärillämme. Korkealla ja matalalla liehuivat liput, kanuu-nanjyske ja hurraahuudot kaikuivat, nenäliinat ja lakit heiluivat. Kaikkialla ystävällisiä kasvoja. Koko vuono lausui meidät tervetulleeksi.

Tuolla oli koti, tuolla tuttu ranta, tuolla talonkatto loisti ja kimalteli auringonpaisteessa. Sitten jälleen näimme laivan laivan takana ja kuulimme huudon huudon jälkeen. Lakkia kädessä pidellen kumartelimme hurraahuutojen raikuessa.

Peppervikin lahti oli täynnä veneitä ja ihmisiä, lippuja ja liehuvia viirejä. Sitten jyrähti jokaisesta sotalaivasta kolmetoista laukausta ja vanha Akershusin linnoitus vastasi yhtä monella jymisevällä laukauksella.

Illalla seisoin vuonon rannalla. Juhlamelu oli tauonnut, kuusimetsät ympärilläni lepäsivät tummina ja äänettöminä. Kallionkielekkeellä savusivat vielä viimeiset hehkuvat hiilet meidän kunniaksemme sytytetyistä ilotulista. Jalkojeni alla loiski meri ja kuiskasi: »Nyt olet kotona.» Syysillan syvä rauha laskeutui hyväillen väsyneeseen sieluun.

„MATKOJA ja SEIKKAILUJA.“

Hinta 15:

Nansen, Pimeässä ja pakkasessa